

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Katedra občanského práva

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**Úprava pojistného práva v pojišťovnictví z hlediska rekonstrukce podle
Nového občanského zákoníku**

Zpracovala: Abelová Lucie

Plzeň, 2016

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci na téma „Úprava pojistného práva v pojišťovnictví z hlediska rekodifikace podle Nového občanského zákoníku“ zpracovala samostatně. Veškeré prameny a zdroje informací, které jsem použila, jsou řádně ocitovány v poznámkách pod čarou a uvedeny v seznamu použité literatury.

V Plzni dne 31.3.2016

.....

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala svému vedoucímu diplomové práce Mgr. Milanu Hradcovi, Dr., za cenné rady, komentáře a připomínky při zpracování této práce.

Obsah

1. Úvod	1
2. Historie právní úpravy pojistného práva v pojišťovnictví	3
2.1. Historický vývoj pojišťovnictví a pojištění v Českých zemích od roku 1699 až do roku 1918.....	4
2.2. Historický vývoj pojišťovnictví a pojištění v Československu od roku 1918 do roku 1945	7
2.3. Historický vývoj pojišťovnictví a pojištění v Československu od roku 1945 do roku 1990	10
2.4. Historický vývoj pojišťovnictví a pojištění v Československu od roku 1990 do současnosti	14
3. Pojistné právo v pojišťovnictví	16
3.1. Úvod do pojistného práva	16
3.2. Prameny pojistného práva.....	16
3.3. Pojem pojištění	18
3.4. Pojem pojišťovnictví	20
3.4.1. Jednotný evropský pas či jednotná evropská licence	23
4. Komparace právní úpravy pojistného práva v pojišťovnictví obsažené v zákoně č.40/1964 Sb., občanský zákoník a v zákoně č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě s úpravou zákona č. 89/2012 Sb., nový občanský zákoník 25	
4.1. Zákon č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě	25
4.2. Zákon č. 89/2012 Sb., nový občanský zákoník	26
4.2.1. Zákon č. 89/2012 Sb., nový občanský zákoník – pojistné právo ..	27
4.2.2. Promlčení a prekluze práva na plnění z pojištění	32
4.2.3. Promlčení práva na plnění z pojištění	32
4.2.4. Prekluze práva na plnění z pojištění	33
4.2.5. Náhrada škody	34
5. Pojistná smlouva z hlediska rekodifikace podle NOZ	36
5.1. Forma pojistné smlouvy hlediska rekodifikace podle NOZ.....	37
5.1. Vznik pojistné smlouvy z hlediska rekodifikace podle NOZ	40

5.2. Změna pojistné smlouvy z hlediska rekodifikace podle NOZ	45
5.3. Zánik pojistné smlouvy z hlediska rekodifikace podle NOZ.....	47
6. Druhy pojištění z hlediska rekodifikace podle NOZ	55
6.1. Pojištění životní	55
6.2. Pojištění neživotní	57
6.2.1. Úrazové pojištění	58
6.2.2. Pojištění pro případ nemoci	59
6.2.3. Pojištění majetku.....	60
6.2.4. Pojištění právní ochrany.....	63
6.2.5. Pojištění odpovědnosti	63
6.2.6. Pojištění úvěru nebo záruky	64
6.2.7. Pojištění finančních ztrát.....	64
7. Závěr.....	66
8. Resumé	69
9. Seznam použité literatury	70

1. Úvod

Pojištění je institut, který se dotýká prakticky každého z nás, ať již jde o sociální pojištění s přímou účastí státu (tedy pojištění plynoucí z právní úpravy veřejného práva) anebo o pojištění, které je založeno na komerčních účelech a je realizováno komerčními pojišťovnami, které poskytují pojistnou ochranu a nabízí pojištění různých rizik (tedy pojištění plynoucí z právní úpravy, která je obsažena jak v právních předpisech veřejného práva tak i soukromého práva). Tato diplomová práce je zaměřena na právní úpravu pojistného práva v pojišťovnictví s ohledem na rekonstrukci stěžejního právního předpisu soukromého práva, tedy občanského zákoníku.

Právní úprava pojistného práva je po rekonstrukci občanského zákoníku obsažena v zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, který byl publikován 22. března 2012 ve Sbírce zákonů a tímto dnem tudíž započala jeho platnost, účinnost nabyl tento zákon dne 1. ledna 2014. Tento zákon nenahrazuje jenom doposud účinný občanský zákoník, ale řadu soukromoprávních norem a do svých ustanovení implementuje i dosud samostatnou úpravu závazkového práva v obchodním zákoníku. Jedním ze soukromoprávních norem, kterou nahradil nový občanský zákoník je i zákon č. 37/2004 Sb., ze dne 17. prosince 2003, o pojistné smlouvě a o změně souvisejících zákonů (zákon o pojistné smlouvě), ve znění zákona č. 377/2005 Sb., a zákona č. 57/2006 Sb., který upravoval právní vztahy v „soukromém pojištění“, tj. pojištění vzniklém na základě pojistné smlouvy.

Hlavním cílem této diplomové práce je podat co nejucelenější výklad o pojištění s ohledem na rekonstrukci soukromého práva. Ve své diplomové práci se budu zejména zabývat vznikem a zánikem pojistné smlouvy, ale taktéž neopomenu ani podání komentáře k jednotlivým pojmům týkajících se pojištění a v neposlední řadě se zaměřím na popis jednotlivých typů pojištění, tak jak jsou upraveny v Novém občanském zákoníku.

Diplomovou práci rozčleňuji na celkem 5 stěžejních kapitol a tyto kapitoly následně člením na jednotlivé podkapitoly.

První kapitola, Historie právní úpravy pojistného práva v pojišťovnictví, je věnována jak již název napovídá historickému exkurzu vývoje pojišťovnictví, v první řadě se budu věnovat dějinám pojišťovnictví v Československu od roku 1945 do roku 1992, ale neopominu ani historický vývoj před a po tomto časovém

úseku.

Druhá kapitola nazvaná Pojistné právo v pojišťovnictví poskytne postupně popis těch nejdůležitějších pojmů, které se dle mého názoru tohoto odvětví práva týkají a poskytuje tak vzhled do problematiky jako takové. Zejména se zaměřím na pojmy pojištění a pojišťovnictví.

V kapitolách 3 a 4, tedy Komparace právní úpravy pojistného práva v pojišťovnictví obsažené v zákoně č.40/1964 Sb., občanský zákoník a v zákoně č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě s úpravou zákona č. 89/2012 Sb., nový občanský zákoník a Pojistná smlouva z hlediska rekodifikace podle NOZ, je obsažena stěžejní materie této diplomové práce tedy srovnání právních předpisů věnující se pojistnému právu.

V páté již poslední kapitole s názvem Druhy pojištění z hlediska rekodifikace podle NOZ poskytnu čtenáři popis jednotlivých druhů pojištění, které je možné sjednat dle současné právní úpravy.

V závěru předložím shrnutí této práce a dále uvedu všechny použité zdroje.

2. Historie právní úpravy pojistného práva v pojišťovnictví

Myšlenky o pojištění a pojišťovací praxi se začaly objevovat mnohem dříve, než se začalo pojištění rozvíjet v Anglii, německých státech a později i v Habsburské monarchii. „*Některé práce o dějinách pojištění uvádějí, že již ve starém Egyptě uzavírali kameníci vzájemné dohody o společném krytí výdajů na pohřby z pravidelně vybíraných příspěvků (asi tak kolem roku 2500 před n. l.), že za krále Chamurabiho ve staré Babylónii uzavírali majitelé karavan dohody o vzájemném krytí ztrát, jež by vznikaly na plánované cestě (kolem roku 2000 před n.l.), že ve staré Indii se vytvářely různé druhy pojištění úvěrů v kastě obchodníků (asi 1000 před n.l.) atd.*“¹ Pro tyto tvrzení však neexistují přesné důkazy, stejně jako neexistují důkazy prokazující další tvrzení o tom, že jakýsi druh „sociálního pojištění“ pro případ zmrzačení ve válce byl poskytován již v antickém Řecku a to v Athénách kolem roku 400 před n. l.. Prokazatelné důkazy o existenci různých druhů životního pojištění a pojištění majetku se nám dochovaly až ze starého Říma, zde se vytvářely různé spolky poskytující pojistné plnění např. na vypravení pohřbu nebo pro poskytnutí věna nevěstě a jiné.

*„Již v římském právu se sice vyskytovala instituce tzv. college, tj. sdružení osob za účelem vydělení škody v případě majetkové ztráty, známá je též smlouva Foebus nautikum a uvádějí se i jiné formy zajišťování, nicméně žádnou z nich včetně těch, které se vytvořily za feudalismu, nelze považovat za regulaci kvalitativně podobnou pojišťování v tom smyslu, jak jej chápeme v současné době.“*²

V Evropě je rozvoj pojištění spjat s rozvojem obchodu a řemesla, kdy začaly vznikat gildy, které ve svých stanovách obsahovaly ustanovení o zřízení společné pokladny, ze které byla vyplácena jednotlivá pojistná plnění v případě, že došlo ke konkrétní pojistné události, se kterou byla výplata tohoto pojistného plnění spjata.

Dne 13. 4. 1379 byla v Pise uzavřena první pojistná smlouva, s tímto je spjat počátek epochy komerčního námořního pojištění.

„Nejstarší dochovaná smlouva z oblasti životního pojištění je z roku 1308, uzavřená mezi opatem kláštera sv. Denise v Paříži a arcibiskupem kolínským, který vyplatil klášteru 2400 livrů s tím, že mu klášter bude doživotně platit ročně

¹ KARFÍKOVÁ, M., PŘÍKRYL, V. a kolektiv: Pojišťovací právo. Praha: Leges, 2010, s. 18

² SCHELLE, K., HRADEC, M. Historie právní úpravy pojišťovnictví. Eurolex Bohemia a.s. Praha. 2006, s. 9

*důchod ve výši 400 livrů. Ve smlouvě bylo také ustanovení, že když arcibiskup zemře v průběhu prvních dvou let po uzavření smlouvy, pozůstalým bude vyplaceno 1000 livrů, avšak po srážce částek, jež již byly jako důchod vyplaceny.*³

2.1. Historický vývoj pojišťovnictví a pojištění v Českých zemích až do roku 1918

Vznik pojistného práva v dnešním slova smyslu spojujeme s postupnou likvidací způsobu výroby za feudalismu. Pojišťovnictví a pojištění se v habsburské monarchii, a tedy i v Českých zemích, rozvíjelo pod vlivem hlavních proudů světové pojišťovací činnosti. V Českých zemích se s postupným rozvojem výroby objevila nezbytnost požárního pojištění. Vlivem opakovaných požárů se Jan Kryštof Bořek rozhodl v roce 1699 podat návrh na zavedení povinného požárního pojištění budov v Čechách, tento návrh však nebyl realizován. Problémy spojené s vyhořelými budovami byly řešeny jednotlivými cechy nebo gildy, popřípadě je řešila vrchnost či „žebračí listy“. Císařovna Marie Terezie se pokoušela o založení veřejných požárních pojišťoven, ovšem bez kladného výsledku. Za její vlády byl roku 1748 založen Fond na úhradu škod vzniklých požáry, povodněmi a nepřízní počasí. Roku 1776 došlo k založení pojišťovny v Brandýse nad Labem proti škodám z ohně na polních zásobách, nábytku, náradí a dobytku.

Od 30. let 18. století docházelo k postupnému rozkladu cechovní výroby. Dne 5. 1. 1739 byly vyhlášeny generální cechovní artikuly, ty měly za následek, že cechovní systém se dostal pod státní dohled, ale ještě nebyl přímo zrušen. Vedle cechovního systému začaly vyvíjet svoji činnost též manufaktury, jež s sebou přinesly novou pokrokovou éru v průmyslové výrobě. *„K prudkému rozvoji průmyslové manufakturní výroby začalo u nás docházet od druhé poloviny 18. století a dále postoupilo zejména v období vlády Josefa II., jehož reformy (v první řadě patent o zrušení nevolnictví a toleranční z roku 1781) sice do jisté míry uvolňovaly cestu soukromému podnikání, ale fakticky měly sloužit pouze k záchraně feudálního řádu.*“⁴ Téměř současně s rozmachem soukromého podnikání se vytvářely předpoklady pro založení prvních pojišťovacích institucí na našem území.

³ KARFÍKOVÁ, M., PŘIKRYL, V. a kolektiv: Pojišťovací právo. Praha: Leges, 2010, s. 18

⁴ SCHELLE, K., HRADEC, M. Historie právní úpravy pojišťovnictví. Eurolex Bohemia a.s. Praha. 2006, s. 10

Právní problematika pojištění a pojišťovnictví – tedy pojistného práva se počátkem 19. století dočkala prvních právních úprav. Roku 1811 byl přijat Všeobecný zákoník občanský pro veškeré německé země dědičné rakouského mocnářství (oficiální název v německém jazyce: Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch für die gesamten deutschen Erbländer der österreichischen Monarchie, zkratka ABGB). „Podle tohoto zákoníku byly pojistné smlouvy zařazovány mezi tzv. smlouvy odvážné, tedy smlouvy, které podle § 1267 tohoto kodexu „slibují a přejímají naděje ještě nejistého prospěchu“. Tato právní úprava pojistné smlouvy rychle zastarala a stávala se předmětem stále důraznější kritiky jak právní teorie, tak právní praxe.“⁵

Dne 4. 9. 1819 byl vydán patent císaře Františka I., jež obsahoval právní úpravu pojištění a pojišťovnictví v habsburských zemích, a tedy i v Českých zemích, tímto patentem se pojištění (v patentu se zmiňuje jen pojištění požární, ale v praxi byl užíván i pro ostatní druhy pojištění majetku a odpovědnosti za škody a taktéž pro pojištění životní) dovolovalo pouze jako soukromé podnikání. Roku 1821 došlo k potvrzení tohoto nařízení a to císařskou rezolucí, jež obsahovala ustanovení o tom, že stát nemá námitek, aby pojišťovny byly případně zřizovány i veřejnoprávními institucemi, ale že i takto zřízení pojišťovny zůstávají soukromými podniky. „Na druhé straně si ovšem stát ponechával od samého počátku četná kontrolní a dozorčí práva nad pojišťovacími ústavami, a to jak pokud šlo o jejich zakládání, tak i vlastní činnost.“⁶ Po roce 1822 započaly svoji činnost na území českých zemí dvě pojišťovny se sídlem v zahraničí a to se sídlem ve Vídni a v Terstu.

Faktické základy komerčního českého pojišťovnictví evidujeme od roku 1827, kdy došlo v Praze ke vzniku „Císařsko – královského privilegovaného českého společného náhradu škody ohněm svedené pojišťujícího ústavu“, později se tento ústav přejmenoval na „První česká vzájemná pojišťovna v Praze“. „Tato pojišťovna začala provozovat požární pojištění nemovitostí; od roku 1864 pak pojištění movitostí a krupobitní pojištění a od roku 1909 i životní pojištění a další produkty.“⁷ Roku 1881, kdy došlo k požáru v Národním divadle, vyplatila na pojistném plnění skoro 300 tisíc zlatý.

⁵ KARFÍKOVÁ, M., PŘIKRYL, V. a kolektiv: Pojišťovací právo. Praha: Leges, 2010, s. 20

⁶ SCHELLE, K., HRADEC, M. Historie právní úpravy pojišťovnictví. Eurolex Bohemia a.s. Praha. 2006, s. 11

⁷ HRADEC, M., KŘIVOHLÁVEK, V., ZARYBNICKÁ, J., Pojištění a pojišťovnictví. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2005, s. 18

V Brně došlo roku 1829 k založení Moravsko – slezské vzájemné pojišťovny (dřívějším názvem Císařsko-královský privilegovaný pospolný ústav pohořelný pro Moravu a Slezsko).

„Následující období je charakterizováno vznikem a rozvojem řady vzájemných pojišťoven a pojišťovacích spolků, kdy vlastně nositelé pojistného rizika byli současně členy těchto společenstev. To znamenalo, že ze svých příspěvků jednak vytvářeli pojistné fondy, ale současně se účastnili i hospodaření s nimi a rozhodování o nich na základě vzájemně dohodnutých pravidel.“⁸

Evidujeme založení například pojišťoven městských, rolnických a vzájemných. Další z významných institucí, které byly založeny ve druhé polovině 19. století, byly např. Slavia, která byla založena roku 1869 dále např. Vzájemná pojišťovací banka Praha. Roku 1872 došlo ke vzniku důležité instituce v zajišťovnictví a to První česká zajišťovací banka v Praze. Další z důležitých institucí, která byla v tomto období založena, byla roku 1900 Hasičská vzájemná pojišťovna v Brně.

„Právní úprava vycházela z nařízení č. 31/1896 Sbírky říšských zákonů, o zakládání, zařízení i hospodaření pojišťoven (pojišťovací regulativ), které bylo prováděcím předpisem spolkového zákona č. 253/1852 ř. z.“⁹ Toto nařízení nastolilo a regulovalo státní dozor v oblasti pojišťovnictví, a to jednak tím, že stát usměrňoval zakládání a hospodaření pojišťoven pomocí vydávání koncesí k podnikání v této oblasti a také tím, že určoval zásady pro hospodaření, které se promítly i do jednotlivých pojistných podmínek pojišťoven a také dával souhlas k vydávaným pojistným podmínkám a sazeb pojistného.

„Díky odbornosti a politické prozíravosti představitelů pojišťovnictví se podařilo uchránit prostředky klientů během válečného období 1914-1918 a po vzniku samostatné Československé republiky zahájit novou etapu československého pojišťovnictví.“¹⁰

---

⁸ KARFÍKOVÁ, M., PŘIKRYL, V., ČECHOVÁ, J., Základy pojišťovacího práva. Nakladatelství ORAC, s.r.o., 2001, s. 7

⁹ KARFÍKOVÁ, M., PŘIKRYL, V. a kolektiv: Pojišťovací právo. Praha: Leges, 2010, s. 21

¹⁰ HRADEC, M., KRÍVOHLÁVEK, V., ZARYBNICKÁ, J., Pojištění a pojišťovnictví. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2005, s.18

2.2. Historický vývoj pojišťovnictví a pojištění v Československu od roku 1918 do roku 1945

Vznik Československé republiky v roce 1918 se stal pro rozvoj pojišťovnictví zásadním předělem. „Z Rakouska – Uherska převzala republika rozsáhlý komplex, který tvořilo v českých zemích 18 velkých ústavů s příjmy přes 80 mil. Korun a značný počet drobnějších vzájemných pojišťoven lokálního významu.“¹¹ Zákonem č. 11/1918 Sb., tedy recepční normou byl v plném rozsahu přijat právní řád platný a účinný v rakousko – uherské monarchii. To mělo za následek, že zákon č.501/1917 ř.z. o pojišťovací smlouvě a pojišťovací regulativ nařízení č. 31/1896 ř.z. byly i nadále účinné. Na území Slovenska tak zůstal v účinnosti např. předpisy o pojistné smlouvě, které byly zahrnuty v obchodním zákoníku z roku 1875 (zákon č. XXXVII).

Dne 9. listopadu 1918 došlo k vyhlášení vyhlášky Národním výborem pražského místodržitelství obsahující nařízení, že všechny akciové a komanditní společnosti s ručením omezeným, které nemají sídlo na území Československa a vykonávaly na tomto území obchodní činnosti, mají povinnost si zřídit na území Československa zastoupení. Toto nařízení se jistě dotýkalo i pojišťoven. Kromě povinnosti zřídit si na území Československa zastoupení, bylo taktéž uloženo cizozemským pojišťovnám uložit kauci u Zemské banky království českého ve výši poloviny kauce, která byla do té doby obvyklá. Hlavním účelem složení této kauce bylo následně z těchto kaucí vytvořit fond a zejména zabezpečit dodržení závazků, které u nás zahraniční pojišťovny v té době měly. Nejvyšší soud posléze ve své judikatuře zakotvil, že za cizozemské pojišťovny se označovaly ty, které měly své sídlo ve Vídni. „ Ne všechny pojišťovny hodlaly však toto nařízení respektovat, a proto ministerstvo vnitra vydalo 5. Května 1919 novou vyhlášku, v níž zejména určilo, že životní cizozemské pojišťovny, zastoupené v republice, musely složit kauci v plné výši prémiové rezervy připadající na zdejší pojištění. Pro ostatní cizí pojišťovny akciové i vzájemné, byla určena kauce alespoň ve výši 200 tis. Kč.“¹²

S ohledem na úsilí vlády o upevnění měny a o zamezení růstu inflace vešlo v platnost nařízení č. 184/1919 Sb., jež nařizovalo veškerým majitelům i

---

¹¹ SCHELLE, K., HRADEC, M. Historie právní úpravy pojišťovnictví. Eurolex Bohemia a.s. Praha. 2006, s. 59

¹² SCHELLE, K., HRADEC, M. Historie právní úpravy pojišťovnictví. Eurolex Bohemia a.s. Praha. 2006, s. 59 - 60

držitelům pojistek na životy, pojistek na zásoby uloženého zboží a na pojistek dopravních, aby tyto pojistky uvedli k soupisu u berních úřadů, u úřadů finančních, u úřadů důchodkových a u jiných. Z pojistek, které byly takto uvedených u určených úřadů, se zredukovaly výplaty pojistného pouze na 50 procent původně sjednaného pojistného plnění, v březnu 1920 došlo k navýšení této hranice a to vládním nařízením číslo 146 Sb..

V červnu roku 1919 došlo vládním nařízením č. 321 Sb., k novelizaci pojišťovacího regulativu. Dle tohoto nařízení byly pojišťovny povinny odevzdat dozorčímu úřadu nad pojišťovnami, tj. ministerstvu vnitra, dva exempláře platných stanov a účetní uzávěrku za poslední rok, dále pojišťovací podmínky, formuláře a další písemnosti obsahující informace o organizaci a celkové situaci pojišťoven. Dále toto nařízení obsahovalo svolení cizozemským pojišťovnám vykonávat pojišťovací činnosti na území republiky, pouze za předpokladu, že na tomto území byly založeny jejich pobočky již před 28. říjnem 1918 a dále za podmínky, že dodrží požadavky ukládané státní správou s důrazem na požadavek zabezpečení svých závazků. Toto povolení bylo ovšem ukládáno pouze na omezenou dobu. *„Pokud chtěly uvedené ústavy pokračovat v obchodování, byly povinny si do tří měsíců vyžádat souhlas ministerstva vnitra ve smyslu císařského nařízení 127/1865 ř. z . o připouštění cizích společností k provozování obchodů v tuzemsku a zákon č. 42/1873 ř. z .“*¹³

Dalším významným nařízením vydaným k úpravě pojistného práva bylo nařízení č. 238/1921 Sb., tímto nařízením bylo pojišťovnám uloženo, aby deponovaly třetinu svého majetku plynoucího z tuzemského obchodu ve státních cenných papírech. V případě, že by pojišťovny tuto povinnost nesplnily, bylo jim ukládáno uložit ve státních papírech nejméně polovinu hotovostí.

Problematiku pojistného práva upravovaly i mírové smlouvy mezi vítěznými státy Dohody a jejich spojenci na pozici jedné ze smluvních stran a na pozici druhé ze smluvních stran poražené státy bývalého paktu Ústředních mocností. Jednou z významných mírových smluv byla saint-germainská smlouva uzavřená dne 10. září 1919, která ve svém článku 272 zakotvila, že společnosti, které sídlily na území mocnářství, disponují povolením vykonávat následujících 10 let obchodní činnosti na území Rakouska. Rakousko vyhlásilo, že těmto společnostem nebude ukládat nijaké neobvyklé poplatky, jež by zároveň nebyly ukládány i rakouským

---

¹³ SCHELLE, K., HRADEC, M. Historie právní úpravy pojišťovnictví. Eurolex Bohemia a.s. Praha. 2006, s. 61

pojišťovnám.

„Od října 1922 platilo nařízení vlády č. 307/1922 Sb., kterým byl upraven a zaveden v pojišťovnictví státní dozor, a to jednalo regulací zakládání a hospodaření pojišťoven, zabezpečenou vydáváním koncesí k podnikání a stanovením zásad pro hospodaření, zakotvených i do pojistných podmínek, a dále schvalováním pojistných podmínek a sazeb pojistného.“¹⁴

Nepochybně jedním z nejvýznamnějších zákonů vydaných v této době byl zákon č. 145/1934 Sb., o pojistné smlouvě a zákon Národního shromáždění č. 147/1934 Sb., o zabezpečení nároků pojistníků v pojištění soukromém a o státním dozoru na soukromé pojišťovny. *„Tento zákon stanovil podrobné zásady pro činnost tuzemských pojišťoven i pravidla pro podnikání cizozemských pojišťoven na území Československé republiky.“¹⁵* V těchto zákonech došlo zejména k právní úpravě zakládání zabezpečovacích fondů, způsobu nakládání s jejich jměním, k úpravě konkursu pojišťoven a státní dozor nad pojišťovnami, tato kontrola se zaměřovala zejména na dohled nad plněním ustanovení vyplývajících z platných předpisů o pojišťovnách, dále na kontrolu finanční správy pojišťoven a v neposlední řadě na kontrole všech faktorů, které měly spojitost se zabezpečením toho, aby pojišťovny byly schopny dostát svých závazků. Rovněž byl upraven systém sankcí, které byly ukládány pojišťovnám v případě porušení některých z ukládaných povinností.

„Jedním z nejvýznamnějších právních předpisů, výlučně pojišťovacího charakteru, byl zákon o povinném (obligatorním) pojištění zákonné odpovědnosti č. 198/1932 Sb., o dopravě motorovými vozidly.“¹⁶ Tento předpis v § 8 odkázal na nařízení vlády (nařízení č. 36/1933 Sb.), kterým byla určena výše pojistné částky stanovené pro každý druh motorových vozidel. Dále stanovil nejvyšší přípustnou výši pojistné částky u věcných škod a to na částku ve výši 50 tis. Kč. Dalším zákonem související s otázkou odpovědnosti za provoz motorového vozidla, byl zákon č. 81/1935 Sb., tedy tzv. velký automobilový zákon. Tento zákon ukládal držitelům motorového vozidla, jež bylo vedeno v rejstříku československých motorových vozidel a také držitelům vozidla, kterému byly přiřknuty rejstříkové značky, byl povinen pojistit sebe (popř. i jinou osobu, která provozovala toto vozidlo s jeho vědomím a na vlastní účet a nebezpečí), proti následkům z provozu

---

¹⁴ SPIRIT, M., Pojistné právo. Vysoká škola ekonomický v Praze – fakulta mezinárodních vztahů. 2000. s. 40

¹⁵ KARFÍKOVÁ, M., PŘIKRYL, V. a kolektiv: Pojišťovací právo. Praha: Leges, 2010, s. 21

¹⁶ SCHELLE, K., HRADEC, M. Historie právní úpravy pojišťovnictví. Eurolex Bohemia a.s. Praha. 2006, s. 83

těchto vozidel a to u některé z pojišťoven v Československu, anebo deponovat k úhradě závazků z této odpovědnosti vyplývající kauci u úřadu, v jehož evidenci bylo vozidlo evidováno, resp. u toho úřadu, který předmětnou značku vydal.

Zásadní mezník ve vývoji právní úpravy pojistného práva se stal v roce 1934 a to prosazením unifikace pojistného práva soukromého. 20. Června 1934 došlo k vyhlášení zákona o pojistné smlouvě č. 145 ve Sbírce zákonů a nařízení. „Československé pojišťovnictví se tedy v roce 1934 konečně dočkalo ucelené právní úpravy soukromého práva pojistného, která navíc byla jednotná pro všechny.“¹⁷ Tento zákon se členil do 5 dílů, první díl obsahoval problematiku platnou pro všechna pojistná odvětví. Druhý díl pojednával o pojištění proti škodě, konkrétně požárnímu pojištění, krupobitnímu pojištění, dopravnímu pojištění a odpovědnostnímu pojištění. Třetí díl upravoval životní pojištění a čtvrtý oddíl reguloval úrazové pojištění. A poslední pátý díl obsahoval ustanovení o závěrečných a přechodných ustanovení. Ustanovení tohoto zákona zejména sjednocovaly otázky ohledně uzavření pojistné smlouvy a dále odstoupení od takové smlouvy.

Z tohoto období bych ještě zmínila významný zákon č. 147/1934 Sb., o zabezpečení nároků pojistníků v pojištění soukromé a o státním dozoru nad soukromými pojišťovny. „K zásadnímu doplnění a změně této právní úpravy došlo vládním nařízením č. 331/1942 Sb., které dokonce změnilo orgán dozoru, jímž se stalo Ministerstvo hospodářství a práce místo původního Ministerstva vnitra.“¹⁸

2.3. Historický vývoj pojišťovnictví a pojištění v Československu od roku 1945 do roku 1990

Zásadním nařízením vydaným v roce 1945 po skončení druhé světové války byl dekret prezidenta republiky č. 103/1945 Sb., o znárodnění soukromých pojišťoven. „Postavení pojišťoven se tímto dekretem podstatně změnilo, jako národní podniky se staly majetkem státu. Dále byla provedena úprava řízené správy pojišťoven, zabezpečované představenstvem a jím ustanovenými řediteli, možnost zřizování nových pojišťoven – národních podniků – pouze usnesením

---

¹⁷ SCHELLE, K., HRADEC, M. Historie právní úpravy pojišťovnictví. Eurolex Bohemia a.s. Praha. 2006, s. 85

¹⁸ KARFÍKOVÁ, M., PŘIKRYL, V., ČECHOVÁ, J., Základy pojišťovacího práva. Nakladatelství ORAC, s.r.o., 2001, s. 8

vlády na návrh ministerstva financí po projednání Pojišťovací rady.¹⁹ Uvedené nařízení udělovalo výhradní právo vykonávat smluvní neboli soukromé pojištění na území Československé republiky pouze těm pojišťovnám, jež byly národními podniky. *“Vyloučil tedy z této činnosti všechny soukromé domácí či zahraniční pojišťovny. Jednotlivé pojišťovny byly samostatnými právníckými osobami. Ve své činnosti se řídily zásadami obchodního podnikání. Stát za závazky pojišťoven - národních podniků - neručil.”*²⁰ Následující měsíce byl Pojišťovací radou řešen zásadní problém, zda po znárodnění pojišťoven má vzniknout jediná celostátní pojišťovna či několik pojišťoven, národních podniků. Tato záležitost byla vyřešena dne 20. listopadu 1946, kdy ministr financí vydal vyhlášku o tom, že ke dni 1. ledna 1947 budou vytvořeny tyto pojišťovny, národní podniky:

„- 1. Vyhláška č. 2086 – Pojišťovna „Slavia“, národní podnik se sídlem v Praze, - 2. Vyhláška č. 2088 – Pražská pojišťovna, národní podnik se sídlem v Praze, - 3. Vyhláška č. 2090 – První československá pojišťovna, národní podnik se sídlem v Brně,

- 4. Vyhláška č. 2092 – Pojišťovna „Slovan“, národní podnik

*- 5. Vyhláška č. 2094 – Nemocenská pojišťovna, národní podnik se sídlem v Praze.”*²¹

Po vydání tohoto dekretu následovalo dne 30. září 1946 vydání vládního nařízení č. 215, účelem vydání tohoto nařízení bylo provést některá z ustanovení výše zmíněného dekretu. Toto nařízení obsahovalo výčet toho, co obsahuje smluvní (soukromé) pojišťovnictví, konkrétně se za tyto pojišťovny považovaly, pojišťovny se sídlem na území Československa, které poskytovaly po živnostensku smluvní (soukromé) pojištění a taktéž československé stavy pojištění. *„Československým stavem pojištění se rozuměl úhrn pojistných smluv na území Československé republiky, uzavřených pojišťovnami, které na tomto území po živnostensku provozovaly pojištění, majíce sídlo mimo toto území.”*²²

1. ledna 1948 došlo na základě vyhlášky č. 977/1948 Sb., ke sloučení Pojišťovny Slavia, n.p., Pražské pojišťovny, n.p., Pojišťovny Slovan, n.p., a Nemocenské pojišťovny, n.p., s První Československou pojišťovnou, n.p. Na

¹⁹ SPIRIT, M., Pojistné právo. Vysoká škola ekonomický v Praze – fakulta mezinárodních vztahů. 2000, s. 42

²⁰ CHALOUPECKÝ, J., MARVAN, M., Dějiny pojišťovnictví v Československu, 3. díl Dějiny pojišťovnictví v Československu (1945-1992). Praha 1997, s. 35

²¹ CHALOUPECKÝ, J., MARVAN, M., Dějiny pojišťovnictví v Československu, 3. díl Dějiny pojišťovnictví v Československu (1945-1992). Praha 1997, s. 40

²² SCHELLE, K., HRADEC, M. Historie právní úpravy pojišťovnictví. Eurolex Bohemia a.s. Praha. 2006, s. 89

základě vyhlášky č. 978/1948 Ú. 1. došlo ke změně názvu této pojišťovny na Československá pojišťovna, n.p. a došlo také k vyhlášení stanov této pojišťovny ministrem financí. Tyto stanovy obsahovaly především ustanovení o činnosti pojišťovny, řízení její správy představenstvem, hospodaření a vytváření technických rezerv a fondů.

Dalším významným zákonem byl zákon č. 95/1950 Sb., ze dne 12. července 1950, kterým se upravily některé poměry v pojišťovnictví, tento zákon vešel v účinnost dne 1. srpna 1950. „*Tato úprava se týkala znárodněných ústavů pojišťovacích, tuzemských pojištění u cizozemských pojišťoven a úpravy poměrů spolků a zařízení provozujících tuto činnost. Současně byla zrušena Pojišťovací rada a její práva a závazky přešly na pojišťovnu, neboť vytvořením jedné, bezkonkurenční pojišťovny ztratila její existence své hlavní poslání, tj. zajišťovat jednotně vedení pojišťovnictví.*“²³

Ohledně problematiky pojistné smlouvy vstoupil dne 1. července 1951 v účinnost zákon č. 189/1950 Sb., o pojistné smlouvě, tento zákon nahradil dřívější zákon č. 145/1934 Sb. Dle tohoto zákona byla pojišťovna povinna na základě uzavřené pojistné smlouvy za úplaty (pojistné) při pojištění majetku nahradit škodu (v mezích uzavřené smlouvy) a při pojištění osob vyplatit pojistné plnění, v případě že dojde k vymezené pojistné události dle uzavřené smlouvy. Dále tento zákon obsahoval ustanovení o tom, že pojišťovna se musela do patnácti dnů od doručení návrhu na sjednání pojistné smlouvy vyjádřit, zda tento návrh přijímá či nikoliv, nebo zda trvá na jeho doplnění nebo taktéž bylo pojišťovně umožněno předložit vlastní návrh. V případě, že pojišťovna tento návrh neodmítla a ani nepředložila návrh nový, byl brán návrh na uzavření pojistné smlouvy za přijatý prvním dnem následujícím po jejím uplynutí. „*K platnosti pojistné smlouvy bylo třeba písemné formy. Pojišťovna byla povinna vydat druhé smluvní straně (pojistníkovi) listinu o pojistné smlouvě (pojistku).*“²⁴

Mezi další zásadní právní předpisy vydané v oblasti pojišťovnictví byl zákon č. 190/1950 Sb., o úkolech a organizaci pojišťovnictví, tento zákon nabyl účinnosti dne 1. ledna 1951. Tímto zákonem byla Československá pojišťovna podrobena státnímu dozoru, který byl uložen Ministerstvu financí. „*Podle § 21 zákona dozor měl dbát na to, aby byla zaručena splnitelnost závazků pojišťovny, schvaloval*

---

²³ KARFÍKOVÁ, M., PŘIKRYL, V., ČECHOVÁ, J., Základy pojišťovacího práva. Nakladatelství ORAC, s.r.o., 2001, s. 9

²⁴ SCHELLE, K., HRADEC, M. Historie právní úpravy pojišťovnictví. Eurolex Bohemia a.s. Praha. 2006, s. 95

*podklady a zásady, podle kterých měla pojišťovna dojednat pojištění.*²⁵

Další změna v právní úpravě pojišťovnictví nastala k 1. lednu 1953, v tento den vešel v účinnost zákon č. 85/1952 Sb., o pojišťovnictví. Dle ustanovení § 2 tohoto zákona Československá pojišťovna již nadále nebyla národním podnikem a došlo k vytvoření státního pojišťovacího ústavu pod názvem Státní pojišťovna. Tento pojišťovací ústav měl několik organizačních složek a to hlavní správu v Ministerstvu financí, oblastní správu pro Slovensko, krajské správy, inspektoráty, správu zahraničního pojištění a strojní službu.

Roku 1958 valná hromada První české zajišťovací banky v Praze odsouhlasila likvidaci ústavu a také jeho integraci do Státní pojišťovny. Po začlenění První české zajišťovací banky do Státní pojišťovny disponovala Státní pojišťovna již úplným pojišťovacím a zajišťovacím monopolem v Československé republice.

*„V souvislosti s novým federativním uspořádáním státu v roce 1968 (Ústavní zákon č. 143/1968 Sb., o československé republice), byly z jedné Státní pojišťovny vytvořeny dva samostatné subjekty Česká státní pojišťovna se sídlem v Praze a Slovenská štátna poisťovna se sídlem v Bratislavě, a to s účinností od 1. 1. 1969.*²⁶ Každá z těchto pojišťoven byla podrobena doзору svému národnímu ministerstvu financí. Tyto pojišťovny disponovaly výlučným právem poskytovat smluvní a zákonné pojištění majetku, osob a odpovědnosti za škody, včetně pojištění vyplývajícího z mezinárodního obchodního styku a také vykonávaly zajišťovací činnost. Mezi Českou státní pojišťovnou a Slovenskou štátnou poisťovnou byla schválena dohoda, jež ustanovila, že Česká státní pojišťovna bude provozovat pojišťovací činnost na území České republiky a Slovenská státní poisťovna na území Slovenské republiky. Období monopolního pojišťovnictví na území Československa přetrvával až do začátku devadesátých let.

---

²⁵ CHALOUPECKÝ, J., MARVAN, M., Dějiny pojišťovnictví v Československu, 3. díl Dějiny pojišťovnictví v Československu (1945-1992). Praha 1997, s. 108

²⁶ HRADEC, M., KŘIVOHLÁVEK, V., ZARYBNICKÁ, J., Pojištění a pojišťovnictví. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2005, s. 18

2.4. Historický vývoj pojišťovnictví a pojištění v Československu od roku 1990 do současnosti

„Dne 28. 5. 1991 byl přijat zákon č.185/1991 Sb., o pojišťovnictví, který umožňoval provozovat pojišťovací činnost na území České republiky subjektům, které splňují podmínky pro tuto činnost stanovená tímto právním předpisem.“²⁷

K přijetí obdobného zákona došlo i na území Slovenské republiky, kdy dne 18. prosince 1990 došlo na plénu slovenské rady ke schválení zákon č. 24/1991 Zb., a to s účinností od 1. března 1991. Návrhy těchto zákonů byly vypracovávány i za přítomnosti obou národních Ministerstev financí a obou státních pojišťoven (České a Slovenské), ale obsah těchto zákonů nebyl zcela totožný, to se ovšem změnilo, neboť zákon č. 24/1991 Sb., byl novelizován zákonem slovenské národní rady z. 25/1992 Zb., jenž vešel v účinnost dne 23. ledna 1992 a dále zákonem slovenské národní rady č. 197/1992 Zb., ten vešel v účinnost dne 13. května 1992.

Hlavním záměrem vydání těchto zákonů, bylo regulovat postavení pojišťoven a taktéž zajišťoven, upřesnit podmínky v pojišťovnictví a státní dozor nad pojišťovny v příslušné republice. *„Tyto zákony odstranily monopol obou státních pojišťoven.“²⁸*

Výše citované zákony zabezpečovaly rovnost mezi jednotlivými pojišťovny a zajišťovny. Novinkou bylo ustanovení ohledně zajišťoven, neboť od roku 1948 se zajištění uskutečňovalo na území Československa pouze ve vztahu k zahraničnímu pojištění, ale nová ustanovení umožňovala zajistit zajištěním i domácí rizika na domácím pojistném trhu.

V následujících letech narůstal počet pojišťoven, které vykonávaly pojišťovací činnost na našem území, situace na pojistném trhu se ustálila až kolem roku 1997.

„Zákon o pojišťovnictví byl novelizován zákonem č. 320/1993 Sb., který mimo jiné nově upravil problematiku finančního hospodaření pojišťoven, resp. Tvorbu technických rezerv a fondů pojišťoven.“²⁹

K další změně zákona o pojišťovnictví došlo zákonem č. 60/1995 Sb., kterým se měnil a doplňoval zákon o Všeobecné zdravotní pojišťovně, jenž vešel v účinnost dne 1. května 1995, tato novela dovoľovala zdravotním pojišťovny poskytovat smluvní zdravotní pojištění.

²⁷ HRADEC, M., KŘIVOHLÁVEK, V., ZARYBNICKÁ, J., Pojištění a pojišťovnictví. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2005, s.18

²⁸ CHALOUPECKÝ, J., MARVAN, M., Dějiny pojišťovnictví v Československu, 3. díl Dějiny pojišťovnictví v Československu (1945-1992). Praha 1997, s. 286

²⁹ KARFÍKOVÁ, M., PŘIKRYL, V. a kolektiv: Pojišťovací právo. Praha: Leges, 2010, s. 25

K další novele zákona o pojišťovnictví došlo zákonem č. 149/1995 Sb. „Dnem 1. dubna 2000 nabyt účinnosti zákon č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojišťovnictví).“³⁰ Jednou z hlavních příčin, proč byl tento nový zákon vydán, bylo, že postupem času si praxe žádala upravit ty otázky, které tím dřívějším zákonem řešeny nebyly. Další důvodem bylo, že bylo třeba přistoupit k další harmonizaci naší právní úpravy s právní úpravou Evropských společenství. Důležitým ustanovením tohoto zákona bylo taktéž, ustanovení, ze kterého vyplývalo, že v České republice může poskytovat pojišťovací nebo zajišťovací činnost ta pojišťovna popřípadě zajišťovna, která obdrží od orgánu státního dozoru, tedy od Ministerstva financí, povolení. Tento zákon taktéž obsahoval zásadní změnu v povolovacím řízení, neboť k udělení povolení k vykonávání pojišťovací činnosti, se již nadále neschvalovaly jednotlivé všeobecné pojistné podmínky pojišťoven. Dále bylo stanoveno, že Ministerstvo financí disponuje právem již udělené povolení odebrat a to za podmínky, že pojišťovna popřípadě zajišťovna, které bylo povolení uděleno, nezapočne s provozováním pojišťovacích popřípadě zajišťovacích služeb do 1 roku po udělení povolení.

„V r. 1999 byl přijat zák. č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla, který upravoval dané pojištění jako povinně smluvní.“³¹ S účinností tohoto zákona došlo ke zlikvidování monopolu České pojišťovny, a.s., která poskytovala zákonné pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem motorového vozidla, protože ty pojišťovny, které v průběhu roku 1999 zažádaly o udělené povolení k provozování tohoto druhu pojištění a vyhověly stanoveným podmínkám, mohly od roku 2000 toto pojištění poskytovat.

Další významnou novelou v oblasti pojistného práva byl zákon č. 39/2004 Sb., záměrem této novely bylo přiblížení naší právní úpravy s právní úpravou v oblasti veřejnoprávní úpravy soukromého pojišťovnictví, jenž je součástí třetí generace směrnic práva Evropského společenství, které se týkají životního a neživotního pojištění. Dalšími významnými právními předpisy byly zákon č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě a o změně souvisejících zákonů a zákon č. 277/2009 Sb., o kterých bude pojednáno v dalších kapitolách.

---

³⁰ KARFÍKOVÁ, M., PŘIKRYL, V. a kolektiv: Pojišťovací právo. Praha: Leges, 2010, s. 26

³¹ HRADEC, M., KŘIVOHLÁVEK, V., ZARYBNICKÁ, J., Pojištění a pojišťovnictví. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2005, s.18

3. Pojistné právo v pojišťovnictví

3.1. Úvod do pojistného práva

Pojistné právo je odvětví práva, jehož materií je právní úprava pojišťovnictví a pojištění. V první řadě je důležité definovat si tyto dva základní pojmy tedy pojem pojišťovnictví a pojištění viz níže. Jako pojistné právo (či pojišťovací právo) označujeme oblast práva, do níž je možné zahrnout jak hmotněprávní tak i procesněprávní normy, které regulují problematiku pojišťovnictví, provozování pojišťovací a zajišťovací činnosti, výkon dohledu v pojišťovnictví, činnost pojišťovacích zprostředkovatelů a likvidátorů pojistných událostí, dále problematiku forem a druhů pojištění a problematiku pojistných smluv. „*Pojišťovací právo není u nás považováno za samostatné právní odvětví. Jeho zařazení do jiného oboru práva nebo uznání za samostatný obor práva je v teoriích zdůvodňováno obdobně, jako je tomu u práva bankovního.*“³²

3.2. Prameny pojistného práva

„*Pramen práva je pojem o více významech: jednak vyjadřuje vnější formu právních norem (pramen práva ve formálním smyslu), jednak je chápán jako zdroj obsahu těchto norem (pramen práva v materiálním smyslu) a nakonec jako zdroj poznání práva (pramen práva v gnozeologickém smyslu).*“³³ Co se týče pramenů práva ve formálním smyslu, jedná se o formy, které obsahují právní normy, dodávají obsaženým v nich pravidlům charakter práva. Výhradně takové pravidlo chování, které disponuje státem akceptovatelnou formou pramene práva, je označováno za právní normu. Pod pramenem práva v materiálním smyslu chápeme společenskohistorický kontext, ve kterém se právo utváří, jedná se zejména o určité zájmy, které se do obsahu práva promítají. „*V gnozeologickém pojetí jde o prameny poznání práva. Toto pojetí je širší než formální. Jedná se o veškeré informace a právu, jeho společenském působení.*“³⁴ V gnozeologickém pojetí pramenů práva je dáván důraz na to, aby se za zdroj poznání právních systémů nepovažovaly jen zákony a precedenty, mezinárodní smlouvy ale také rozhodnutí orgánů veřejné moci individuální povahy (např. individuální právní

³² KARFÍKOVÁ, M., PŘIKRYL, V. a kolektiv: Pojišťovací právo. Praha: Leges, 2010, s. 28

³³ GERLOCH, A.: Teorie práva. Aleš Čeněk, s.r.o., 2004, s. 74

³⁴ GERLOCH, A.: Teorie práva. Aleš Čeněk, s.r.o., 2004, s. 74

akty, zejména judikatura, právní literatura apod.).

Náš právní řád je uspořádán hierarchicky od právních norem nejvyšší právní síly, což je ústavní pořádek tedy dle č. 112 zákona č. 2/1993 Sb., Ústava a též Listina základních práv a svobod a další ústavní zákony, k normám nižší právní síly. „Z ústavního pořádku vycházejí všechny právní normy, tedy i základní ustanovení týkající se oblasti pojišťovacího práva.“³⁵ Prameny práva, které dominují v oblasti pojistného práva, jsou právní předpisy ve formě zákonů. V kontinentálním typu právní kultury mívají podobu kodexů. Kodexy neboli zákoníky regulují uceleně právní problematiku konkrétního právního odvětví, nebo alespoň jeho převážné části. Za zákony označujeme obecně závazné právní předpisy, které vydává zákonodárný sbor.

K těm nejdůležitějším zákonům, které regulují oblast pojišťovnictví a pojištění jsou zařazovány zejména tyto zákony: zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví, zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákon, zákon č. 38/2004 Sb., zákon č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a o změně živnostenského zákona (zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí), zákon č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla), zákon č. 58/1995 Sb., o pojišťování a financování vývozu se státní podporou a o doplnění zákona č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu, ve znění pozdějších předpisů a další.

Mezi další významné prameny práva patří podzákoné normy a to konkrétně vyhlášky, např. vyhláška č. 434/2009 Sb., k provedení některých ustanovení zákona o pojišťovnictví, vyhláška č. 205/1999 S., kterou se provádí zákon č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla a další).

Neopominutelnými prameny práva v oblasti pojistného práva jsou po vstupu České republiky do Evropské unie taktéž prameny unijního práva. Z těchto pramenů bych zejména zmínila směrnice a to: „*Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/138/ES o přístupu k pojišťovací a zajišťovací činnosti a jejím výkonu (Solventnost II), která s nabytím účinnosti dne 1. ledna 2016 nahradí*

---

³⁵ KARFÍKOVÁ, M., PŘIKRYL, V. a kolektiv: Pojišťovací právo. Praha: Leges, 2010, s. 30

směrnice č. 64/225/EHS, 73/239/EHS, 73/240/EHS, 76/580/EHS, 78/473/EHS, 84/641/EHS, 87/344/EHS, 88/357/EHS, 92/49/EHS, 98/78/ES, 2001/17/ES, 2002/83/ES a 2005/68/ES, směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/92/ES ze dne 9. prosince 2002 o zprostředkování pojištění, Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/103/ES ze dne 16. září 2009 o pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel a kontrole povinnosti uzavřít pro případ takové odpovědnosti pojištění a další.³⁶

3.3. Pojem pojištění

Definici pojmu pojištění bychom v našich právních předpisech hledali marně i přesto že s tímto pojmem je v rámci právní úpravy pojištění pracováno velmi často. „Pojem pojištění ve svých pracích vymezuje celá řada autorů (např. Daňhel, Ducháčková, Spirit, Škopová, Velebová, Vostatek, kteří se zabývají problematikou pojištění a pojišťovnictví.³⁷

„Pojištění lze charakterizovat jako činnost směřující k vytváření peněžního pojišťovacího fondu, tj. fondu, který může sloužit ke krytí případných škod, vzniklých v důsledku nahodilých událostí.³⁸

Pojištění poskytuje ochranu před finančními následky škodních událostí jak jednotlivým fyzickým, tak i právnickým osobám pro případ nepředvídatelných událostí. Některé druhy pojištění jsou dle právních předpisů povinné (např. pojištění odpovědnosti z provozu vozidla viz dále) a jiné jsou naopak dobrovolné. „Myšlenky o pojištění vznikly na zásadách vzájemnosti s cílem pomáhat v situacích, kdy se jednotlivec nemůže ubránit vzniku škody a krytí její následky.³⁹

Hlavním důvodem pro sjednání pojištění je přítomnost pojistných nebezpečí, která jsou vyvolávány nahodilými událostmi a s tím spojenou povinností pojistitele poskytnout pojistné plnění pojistníkovi. „Pojištění je označení pro právní poměr založený pojistnou smlouvou.⁴⁰ V současné době je pojištění upraveno v dílu 15 Závazky z odvázných smluv, oddílu 2 konkrétně v § 2758 – 2872 NOZ a tento oddíl je dále rozdělen na celkem 12 pododdílů, které se věnují právní úpravě jak jednotlivým druhům pojištění, tak i vzniku, změně a

³⁶ <http://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/pojistovnictvi/pravni-ramce>, cit, dne 1.2.2016

³⁷ KARFÍKOVÁ, M., PŘIKRYL, V. a kolektiv: Pojišťovací právo. Praha: Leges, 2010, s. 12

³⁸ SPIRIT, M., Pojistné právo. Vysoká škola ekonomický v Praze – fakulta mezinárodních vztahů. 2000. s. 11

³⁹ MARTINOVIČOVÁ, D., Pojišťovnictví, Akademické nakladatelství CERM, s.r.o., 2009, s.25

⁴⁰ PAULDURA, L. a kol. Slovník právních pojmů. Občanský zákoník. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014. s. 102

zániku pojištění. Této právní úpravě se budu dále věnovat v kapitolách 3 a 4 této diplomové práce.

„Pojištění je v zásadě založeno na principu solidarity, podmíněné návratnosti a zároveň neadekvátní návratnosti vložených prostředků.“⁴¹

Princip solidarity je založen na tom, že ten kdo založí pojistnou smlouvu (tedy pojištění), se svým podílem účastní na produkci finančních rezerv pojišťovny, které jsou pak použity ke kompenzaci či zmírnění následků vzniklých všech tou konkrétní pojišťovnou pojištěných nahodilých událostí. Návratnost takto vložených finančních prostředků je závislá na skutečnosti, že taková nahodilá událost a finanční ztráta, která takto vznikla, bude právě tou skutečností, která založí povinnost druhé smluvní straně (tedy pojistiteli) k poskytnutí sjednané finanční kompenzaci pojistníkovi.

Důležité je také zmínit, že finanční prostředky, které jsou vkládány účastníkem pojištění do pojištění, se neshodují ve své výši pojistnému plnění, které je v případě vzniku nahodilé události pojistitelem pojistníkovi poskytováno. Ve svém důsledku z tohoto vyplývá, že nevznikne – li v době trvání pojištění konkrétní pojistná událost (tedy ta nahodilá událost, která zakládá povinnost pojistitele poskytnout pojistníkovi pojistné plnění), nemá ten, kdo tyto finanční prostředky takto do pojištění vložil (případně jiná oprávněná osoba) nárok na vrácení těchto prostředků a to ani jejich díl. Solidárně jsou tyto finanční prostředky poskytovány těm, které nahodilá událost postihla. I v případě, kdy zde bude existence takové pojistné události, je možné říci, že objem prostředků použitých na úhradu pojištění nemusí odpovídat částce, která je v případě vzniku pojistné události pojistníkovi pojistitelem poskytnuta.

„Do pojištění lze přijmout pouze rizika, která jsou pojistitelná, tedy nahodilá, vyčíslitelná a pro pojistitele ekonomicky přijatelná.“⁴²

Za nahodilost označujeme jev vznikající bez závislosti na naší vůli, o němž panují důvodné obavy, že může nastat, ale není možné určit, kdy nastane a ani to jestli vůbec nastane. Nahodilost určitého jevu je nutné pojímat ve spojitosti s časem, s prostorem a s dalšími skutečnostmi, které na nich přímo závisí. Ve spojitosti s jednotlivými pojistnými produkty je možné rozlišovat užší či širší formu nahodilosti.

---

⁴¹ HRADEC, M., KŘIVOHLÁVEK, V., ZARYBNICKÁ, J., Pojištění a pojišťovnictví. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2005, s. 11

⁴² HRADEC, M., KŘIVOHLÁVEK, V., ZARYBNICKÁ, J., Pojištění a pojišťovnictví. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2005, s. 12

„ Identifikovatelnost, tedy rozpoznání, určení daného rizika, pak znamená, že vznik škody musí být jednoznačně určitelný.“⁴³ V konkrétním případě musí být možné bez pochybností, tedy zcela prokazatelně určit, že danou pojistnou událost způsobila právě ta skutečnost, tedy to pojistné nebezpečí, které je předmětem toho konkrétního uzavřeného pojištění.

A v neposlední řadě je nutné, aby bylo ztráta objektivně vyčíslitelná a určitelná v penězích.

Pojištění je možné členit dle několika kritérií, jedním z nich je zda jde o pojištění dobrovolné či povinné. O pojištění dobrovolném mluvíme v případě, kdy se pojistná smlouva uzavírá mezi zájemcem o pojištění a pojišťovnou na základě rozhodnutí tohoto zájemce, tedy z jeho svobodné vůle. Naopak pojištění povinné nezáleží na svobodném rozhodnutí, zda si pojištění dotčená osoba uzavře či nikoliv, ale tato povinnost vyplývá z nějakého právního předpisu. Dále rozlišujeme povinně smluvní pojištění a zákonné pojištění. „*Povinně smluvní pojištění, kdy v právním předpise je určena povinnost sjednání pojistné smlouvy pro dané subjekty. Některá povinně smluvní pojištění jsou upravena podrobněji, je v právním předpise určen obsah a konstrukce pojištění (např. minimální limity pojistného plnění, způsob určení velikosti pojistné částky).*“⁴⁴ Zákonné pojištění je takové pojištění, kdy zákon přímo ukládá povinnost pojištění pro příslušné subjekty a kdy se pojistná smlouva nesjednává (právní předpis přímo určuje povinnost hradit pojistné ve vymezené výši, vymezené instituci a ve vymezených termínech).

V neposlední řadě je třeba zmínit vedle komerčního pojištění také pojištění sociální. Jedním z charakteristických rysů u sociálního pojištění je zákonná povinnost toto pojištění platit. Sociální pojištění postihuje sociální rizika a jeho rozsah stanovuje jednotlivě stát v předpisech k tomuto se vztahujícími. „*V rámci sociálního pojištění jsou kryta rizika, které mají sociální charakter, a z nich vyplývající potřeby.*“⁴⁵

3.4. Pojem pojišťovnictví

Pojmem pojišťovnictví je označováno specifické odvětví ekonomiky zajišťující finanční eliminaci rizik ovlivňujících činnost lidí. „*Zahrnuje všechny pojišťovací*

---

⁴³ HRADEC, M., KŘIVOHLÁVEK, V., ZARYBNICKÁ, J., Pojištění a pojišťovnictví. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2005, s. 12

⁴⁴ DUCHÁČKOVÁ, E. : Pojištění a pojišťovnictví. Ekopress, s.r.o., 2015, s. 37

⁴⁵ DUCHÁČKOVÁ, E. : Pojištění a pojišťovnictví. Ekopress, s.r.o., 2015, s. 38

*institute, které mají oprávnění k podnikání v pojištění v dané ekonomice, ve všech jejich formách.*⁴⁶ V jednotlivých zemích se do pojmu pojišťovnictví zahrnují různé instituce, neboť vedle institucí komerčního pojišťovnictví mohou zahrnovat i instituce věnující se povinným zdravotním pojištěním, někdy též pojišťovny sociální. V České republice se do tohoto pojmu zahrnují výhradně ty instituce, které zabývají z různého pohledu pouze komerčním pojištěním. *„V podmínkách České republiky se chápe pod pojmem pojišťovnictví specifické odvětví ekonomiky zabývající se pojišťovací, zajišťovací a zprostředkovatelskou činností v oblasti komerčního pojištění a s tím spojenými činnostmi.*⁴⁷

Z hlediska zaměření činnosti se pojišťovny dělí na celkem čtyři druhy, prvním jsou pojišťovny univerzální (zabývají se poskytováním pojistných produktů jak z oblasti životního pojištění, tak z oblasti neživotního pojištění), druhým druhem jsou pojišťovny životní (ty se zaměřují pouze na provozování životních druhů pojištění), třetím druhem jsou pojišťovny neživotní (poskytují pouze neživotní druhy pojištění) a posledním čtvrtým druhem jsou pojišťovny specializované (*„což jsou pojišťovny specializující se na určitý druh nebo odvětví pojištění, na pojišťování určitých rizik, na některé skupiny pojištěných – například pojištění právní ochrany nebo úvěrové pojištění“*⁴⁸). Do pojišťoven speciálních zařazujeme rovněž zajišťovny, ty se věnují pouze provozování zajišťovací činnosti. Dalším druhem pojišťoven jsou tzv. pojišťovny kaptivní, ty jsou zakládány podnikatelským subjektem (většinou to jsou průmyslové podniky a koncerny) s cílem pojišťovat své vlastní potřeby. Tento podnikatelský subjekt musí být natolik finančně silný, aby si mohl dovolit určitou formu samopojištění a spravovat si vlastní rezervní fond. *„Kaptivní pojišťovny mají vlastní kapitál a rezervy, často se zajišťují (někdy jsou zřizovány přímo jako zajišťovny).*⁴⁹

Stěžejním právním předpisem, kterým se řídí právní úprava pojišťovnictví je zákon č. 277/2009 Sb., zákon o pojišťovnictví (dále jen „zákon o pojišťovnictví“). Tento zákon nabyl platnosti dne 31. 8. 2009 a účinnosti 1. 1. 2010. Je rozdělen do 6 částí a reguluje zejména problematiku provozování činností v pojišťovnictví a dohled v pojišťovnictví. Dle § 4 odst. 1 zákona o pojišťovnictví může provozovat na území České republiky pojišťovací činnost

---

⁴⁶ DUCHÁČKOVÁ, E. : Pojištění a pojišťovnictví. Ekopress, s.r.o., 2015, s. 225

⁴⁷ DUCHÁČKOVÁ, E. : Pojištění a pojišťovnictví. Ekopress, s.r.o., 2015, s. 225

⁴⁸ DUCHÁČKOVÁ, E. Principy pojištění a pojišťovnictví. Ekopress, s.r.o., 2009. s. 171

⁴⁹ DUCHÁČKOVÁ, E. Principy pojištění a pojišťovnictví. Ekopress, s.r.o., 2009. s. 171

pouze tuzemská pojišťovna a pojišťovna z třetího státu, které bylo Českou národní bankou uděleno povolení k provozování této činnosti nebo pojišťovna z jiného členského státu, a to na základě práva zřizovat pobočky nebo na základě svobody dočasně poskytovat služby. Stejně podmínky jako pro provozování pojišťovny má dle § 4 odst. 2 zákona o pojišťovnictví taktéž zajišťovna, kdy zajišťovací činnost může provozovat pouze tuzemská zajišťovna anebo ta, které bylo uděleno povolení Českou národní bankou a taktéž zajišťovna z jiného členského státu a to na základě práva zřizovat pobočky nebo na základě svobody dočasně poskytovat služby.

Dohled v pojišťovnictví vykonává dle § 84 odst. 1 zákona o pojišťovnictví Česká národní banka zejména v zájmu ochrany pojistníků, pojištěných a oprávněných osob a v zájmu zachování finanční stability pojišťoven a zajišťoven. *„Zákon o pojišťovnictví se však nevztahuje na každou činnost, kterou bychom mohli označit jako činnost pojišťovací. Takovými vyňatými činnostmi z jeho působnosti je provádění nemocenského pojištění, důchodového pojištění, penzijního připojištění se státním příspěvkem, zaměstnaneckého penzijního pojištění, úrazového pojištění zaměstnanců a veřejného zdravotního pojištění a dalších činností.“*⁵⁰

Z hlediska výkonu pojišťovací a zajišťovací činnosti je zákon o pojišťovnictví zákonem speciálním zejména k občanskému zákoníku, daňovým zákonům, zákonu o účetnictví a dalším.

Dalším velmi důležitým právním předpisem vztahujícím se k pojišťovnictví je vyhláška č. 434/2009 Sb., k provedení některých ustanovení zákona o pojišťovnictví ze dne 24. 11. 2009 vydaná Českou národní bankou. Tato vyhláška nabyla platnosti dne 10. 12. 2009 a účinnosti 1. 1. 2010. Tato vyhláška v § 1 podává výčet předmětu, který upravuje, jedna se zejména o požadavky na řídicí a kontrolní systém, formu a obsah dokladů přikládaných k žádosti o udělení povolení k provozování pojišťovací činnosti tuzemskou pojišťovnou, k provozování pojišťovací činnosti pojišťovnou z třetího státu, k provozování zajišťovací činnosti tuzemskou zajišťovnou a k provozování činnosti zajišťovnou z třetího státu, dále upravuje formu a obsah dokladů přikládaných k žádosti o souhlas s nabytím nebo zvýšením kvalifikované účasti v tuzemské pojišťovně a v tuzemské zajišťovně a další.

S činností pojišťoven bezesporu souvisí také činnost pojišťovacích

---

⁵⁰ KARFÍKOVÁ, M., PŘIKRYL, V. a kolektiv: Pojišťovací právo. Praha: Leges, 2010, s. 54

zprostředkovatelů a samostatných likvidátorů pojistných událostí. Tuto oblast upravuje zákon č. 38/2004 Sb., zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a o změně živnostenského zákona, tento zákon nabytí platnosti dne 5. 2. 2004 a účinnosti dne 1. 1. 2005. „*Tento zákon vymezuje obsah zprostředkovatelské činnosti a činnosti samostatných likvidátorů pojistných událostí, vymezuje základní předpoklady pro výkon této činnosti, určuje kategorie pojišťovacích zprostředkovatelů.*“⁵¹ Zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví bychom mohli definovat jako odbornou činnost, která je prováděna fyzickými a právníckými osobami spočívající v uzavírání pojistných (i zajistných) smluv jménem a na účet pojišťovny (i zajišťovny), předkládání návrhů pojistných (i zajistných) smluv zájemcům o pojištění (či zajištění), uskutečňování přípravných prací směřujících k uzavření pojistných (či zajistných) smluv a podpora při správě pojištění a vyřizování nároků plynoucích z pojistných (či zajistných) smluv – tedy obstarávání záležitostí klienta. Rozeznáváme několik kategorií pojišťovacích zprostředkovatelů a to vázaný pojišťovací zprostředkovatel, podřízený pojišťovací zprostředkovatel, pojišťovací agent, výhradní pojišťovací agent, pojišťovací makléř a pojišťovací zprostředkovatel, jehož domovským členským státem není Česká republika.

3.4.1. Jednotný evropský pas či jednotná evropská licence

V souvislosti se vstupem České republiky do Evropské unie je důležité zmínit pojem jednotný evropský pas. „*Podstata principu jednotného evropského pasu spočívá v odstranění překážek výkonu činnosti ve Společenství, kdy na základě povolení (licence, registrace) uděleného v jednom členském státě (obvykle se jedná o stát, ve kterém má podnikající osoba sídlo nebo bydliště) je osoba oprávněná působit v kterémkoliv členském státě, a to pouze na základě oznamovací povinnosti vůči příslušnému orgánu té členské země, která povolení udělila (tzv. notifikační povinnost).*“⁵² Na základě míry integrace konkrétního podnikatelského subjektu do hospodářství hostitelského členského státu rozeznáváme dvě formy provozování činnosti v rámci jednotného trhu Společenství a to na základě práva zakládat na území jiného členského státu pobočky (tedy užít práva usazení, jež je upraveno v článku 49 a následující

⁵¹ DUCHÁČKOVÁ, E. Principy pojištění a pojišťovnictví. Ekopress, s.r.o., 2009. s. 194

⁵² KARFÍKOVÁ, M., PŘIKRYL, V. a kolektiv: Pojišťovací právo. Praha: Leges, 2010, s. 56

Smlouvy o fungování Evropské unie) a na základě svobody dočasně poskytovat služby (toto je upraveno v článku 56 a následující Smlouvy o Evropské unii). Tyto dvě formy je možné využít i najednou. „Členským státem se rozumí stát, který tvoří Evropský hospodářský prostor (mimo zemí EU také Norsko, Island a Lichtenštejnsko), a jednotným trhem Společenství trh, který teritoriálně vymezuje trhy zemí Evropského hospodářského prostoru a řídí se pravidly danými komunitárním právem.“⁵³

---

⁵³ KARFÍKOVÁ, M., PŘIKRYL, V. a kolektiv: Pojišťovací právo. Praha: Leges, 2010, s. 56

4. Komparace právní úpravy pojistného práva v pojišťovnictví obsažené v zákoně č. 40/1964 Sb., občanský zákoník a v zákoně č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě s úpravou zákona č. 89/2012 Sb., nový občanský zákoník

V následujících kapitolách se zaměřím pouze na úpravu pojištění, konkrétně tedy pojištění smluvního, kdy záleží na uvážení jednotlivých smluvních stran, zda k uzavření pojistné smlouvy dojde či nikoliv. Jak již bylo řečeno v úvodu úprava pojištění byla obsažena až do 31. 12. 2013 v zákoně č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě, s účinností nového občanského zákoníku došlo ke dni 1.1.2014 k derogaci zákona o pojistné smlouvě, kdy je nadále právní úprava pojištění obsažena v novém občanském zákoníku.

4.1. Zákon č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě

Zákon č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě a o změně souvisejících zákonů (zákon o pojistné smlouvě) ze dne 17. prosince 2003 nabyl dle § 73 tohoto zákona účinnosti dne 1. ledna 2005, ale s výjimkou § 23 odst. 4 až 6, § 30, 42, 63, § 64 až § 67 a § 70, které nabyly účinnosti až dnem vstupu smlouvy o přistoupení České republiky k Evropské unii v platnost.

„Soukromoprávní rámec pojištění v ČR do 1. 5. 2004 tvořila hlava patnáctá OZ, ve znění zákona č. 509/1991 Sb. (účinnost od 1.1.1992, šlo o provedení zásadních systematických a koncepčních změn) a zák. č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví (účinnost od 1.4.2000, změnil § 788, 805 a 811 v souvislosti se změnami právní úpravy pojišťovnictví). Vydáním zákona o pojistné smlouvě a zrušením § 104 a části osmé hlavy patnácté OZ (§ 788 až 828) došlo k úplnému osamostatnění právní úpravy pojistných smluv na úrovni zákona.“⁵⁴
Z občanského zákoníku byla odstraněna i charakteristika pojistné smlouvy.

Dříve než došlo k osamostatnění právní úpravy pojištění, byly projednávány tři sněmovní návrhy, první z nich byl ve formě samostatného zákona pod č. 838, který v únoru 2001 nebyl schválen Poslaneckou sněmovnou, hlavním důvodem byl nesouhlas s úpravou pojištění ve formě samostatného zákona. Podruhé byla nová úprava pojištění součástí novely obchodního zákoníku pod sněmovním tiskem č. 1025 a byla opět zamítnuta. Ke třetímu projednávání došlo ve formě novely občanského zákoníku a to pod sněmovním tiskem č. 1253 a v Poslanecké sněmovně došlo pouze k prvnímu čtení. Následně došlo k volbám

⁵⁴ BOHMAN, L., WAWERKOVÁ, M., Zákon o pojistní smlouvě – komentář, Linde Praha a.s., 2. vyd., s.17

do Poslanecké sněmovny a návrh byl znovu projednáván pod sněmovním tiskem č. 303/0 dne 2. 5. 2003, ale to již opět ve formě samostatného zákona. „*Schválení samostatného zákona zapadalo do koncepce připravované rekodifikace občanského zákoníku. Převážil názor, že pojistná smlouva jako smluvní typ vyžaduje zejména z důvodu ochrany spotřebitele velmi podrobnou úpravu (v řádu desítek paragrafů)*“.⁵⁵ Taková úprava by byla značně obsáhlá a nehodící se do celkové souměrnosti občanského zákoníku. Nadto se jednalo o návrat k tradici (zákon č. 145/1934 Sb., o pojistné smlouvě a zákon č. 189/1950 Sb., o pojistné smlouvě). Samostatná právní úprava pojištění byla zavedena také v dalších státech jako kupříkladu v Rakousku, Německu, Dánsku, Francii, Belgii nebo Řecku.

Zákon o pojistné smlouvě (dále jen „ZpS“) ve vyhlášeném znění tedy ve znění platném od 5. 2. 2014 byl členěn na 7 částí s celkovým počtem 73 paragrafů, část první s názvem pojistná smlouva čítala celkem 67 paragrafů, část druhá se nazývala změna občanského zákoníku a obsahovala pouze paragraf 68, část třetí nesla název změna zákona o některých podmínkách v oblasti cestovního ruchu a obsahovala opět pouze paragraf 69, část čtvrtá se věnovala v paragrafu 70 změně zákona o mezinárodním právu soukromém a procesním, část pátá byla věnována změně zákona o péči a zdraví lidí a obsahovala opět pouze jeden a to paragraf 71. Část šestá byla nazvána přechodná ustanovení a obsahovala opět pouze jeden paragraf 72 a poslední sedmá část obsahovala ustanovení o účinnosti zákona. Po 1. 1. 2014, tedy po účinnosti nového občanského zákoníku, se zákon o pojistné smlouvě skládá pouze z částí tři, šest a sedm a právní úprava pojištění je nadále obsažena v zákoně č. 89/2012 Sb., novém občanském zákoníku (dále jen „NOZ“).

4.2. Zákon č. 89/2012 Sb., nový občanský zákoník

Zákon č. 89/2012 Sb., nový občanský zákoník neboli NOZ sleduje zejména úpravu soukromých práv s odkazem na důvodovou zprávu k tomuto zákonu ze dne 3. února 2012: „*Navrhuje se obnovení občanského zákoníku jako kodexu soukromého práva. Proto se opouští pojetí, že ze vzájemného soukromého styku osob vznikají také jejich práva a povinnosti vůči společnosti (státu). Návrh vychází z koncepce, že účel občanského zákoníku je upravit soukromá práva.*“⁵⁶

⁵⁵ BOHMAN, L., WAWERKOVÁ, M., Zákon o pojistní smlouvě – komentář, Linde Praha a.s., 2. vyd., s.18

⁵⁶ <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>, cit. Dne 05.03.2016

Dále § 1 odst. 2 NOZ výslovně uvádí, že nazakazuje-li zákon výslovně, mohou si osoby ujednat práv a povinnosti odchylně od zákona; zakázána jsou ujednání porušující dobré mravy, veřejný pořádek nebo právo týkající se postavení osob, včetně práva na ochranu osobnosti. Tyto ustanovení se bezesporu týkají i uzavírání pojištění – tedy uzavření konkrétní pojistné smlouvy.

4.2.1. Zákon č. 89/2012 Sb., nový občanský zákoník – pojistné právo

Pojistné právo jak již bylo řečeno výše, obsahuje ve své materii jak úpravu pojištění, tak úpravu pojišťovnictví. Úvodní ustanovení § 2 758 definuje neodmyslitelné náležitosti pojistné smlouvy, tedy, že pojistnou smlouvou se pojistitel zavazuje vůči pojistníkovi poskytnout jemu nebo třetí osobě pojistné plnění, nastane-li nahodilá událost krytá pojištěním (pojistná událost), a pojistník se zavazuje zaplatit pojistiteli pojistné. „*Volí se vymezení obecné, které v zásadě odpovídá § 2 platného zákona č. 37/2004 Sb.; odchylky od dosavadní dikce – nikoli však od jejího věcného obsahu – jsou podmíněny tím, že se z teoretických i legálních důvodů nepřejímá katalog legálních definic obsažený v § 3 platného zákona.*“⁵⁷ Ustanovení § 2 758 a násl. NOZ formuluje ve svém obsahu z valné části pojmy s evidentním významem a dále pojmy, které disponují v odborném jazyce svým jasným smyslem. V případech, kdy měl zákonodárce za to, že je žádoucí některé pojmy definovat přímo, tyto pojmy přímo vymežil např. v § 2 766 NOZ vymežil pojištěného či v § 2 774 NOZ vymežil pojistné podmínky apod. a v případech, kdy měl zákonodárce za to, že některé pojmy není nutné přímo definovat, vymežil je nepřímo např. v § 2 758 pojistnou událost.

V této podkapitole se zaměřím zejména na pojmy, které souvisí zásadně s pojištěním, tak jak jsou upraveny v NOZ. S právní úpravou pojištění souvisí zejména pojmy pojistník, pojistitel, pojištěný, pojistné, pojistný zájem, pojistná událost, pojistka, pojistné podmínky, oprávněná osoba a další.

„*Pojistník je strana pojistné smlouvy, která se zavazuje zaplatit pojistiteli pojistné; pojistník v pozici oprávněné osoby přijímá rovněž pojistné plnění, nastane-li pojistná událost.*“⁵⁸ Zps definoval v § 3 písm. g pojistníka jako osobu, která uzavřela s pojistitelem pojistnou smlouvu, NOZ již výslovně definici

⁵⁷ <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>, cit. Dne 05.03.2016

⁵⁸ PAULDURA, L. a kol. Slovník právních pojmů. Občanský zákoník. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014. s. 101

pojistníka nepodává, pouze tohoto pojmu užívá v § 2758 a násl.

*„Z hlediska soukromého práva pojistitelem, tedy osobou, která uzavře pojistnou smlouvu a zaváže se poskytnout pojistníkovi nebo třetí osobě pojistné plnění v případě pojistné události, může být i osoba, která takový závazek přijme v rozporu s veřejnoprávními předpisy.“*⁵⁹ Dle § 3 písm. f ZpS byl pojistitelem právnická osoba, která je oprávněná provozovat pojišťovací činnost podle zvláštního zákona, na rozdíl od tohoto pojetí se v NOZ již neusuzuje, že pojistitelem je jen ten, kdo je podle veřejného práva oprávněn podnikat v pojišťovnictví. *„Skutečnost, že někdo takové oprávnění podle veřejného práva nemá, ho nezabývá způsobilosti uzavírat smlouvu a v nedostatku veřejného oprávnění nelze hledat důvod pro závěr o neplatnosti smlouvy.“*⁶⁰

Tedy i pojistitel, který nedisponuje potřebným oprávněním je konkrétní uzavřenou pojistnou smlouvu zavázán a pojistník (popřípadě další osoby na pojištění zúčastněné), je zmocněn práva ze smlouvy uplatňovat, v případě, že nevyužijí ustanovení o omylu.

Dle § 2766 NOZ je pojištěný osoba, na jejíž život, zdraví, majetek, nebo odpovědnost nebo jinou hodnotu pojistného zájmu se pojištění vztahuje, toto ustanovení je téměř v souladu s ustanovením § 3 písm. h ZpS, kdy dle tohoto ustanovení je pojištěným osoba, na jejíž život, zdraví, majetek, odpovědnost za škodu nebo jiné hodnoty pojistného zájmu se soukromé pojištění vztahuje, došlo tedy k zobecnění, k jakému typu pojištění se pojištění vztahuje. *„Může být osobou odlišnou od pojistníka i osobou odlišnou od oprávněné osoby. Pojištěný nemusí být (na rozdíl od oprávněné osoby a pojistníka) uveden v pojistné smlouvě či pojistce.“*⁶¹

Pojistné definujeme jako určité finanční plnění, jež se zavazuje pojistník platit pojistiteli a to po dobu trvání pojištění. Existují dvě varianty hrazení pojistného, první z nich je hrazení v podobě jednorázového plnění (tedy jednorázové pojistné), druhou z nich je hrazení pojistného opakovaně. *„Právo pojistiteli na pojistné vzniká dnem uzavření smlouvy, nestanoví-li smlouva*

---

⁵⁹ JANDOVÁ, L., ŠLAUF, P., SVEJKOVSKÝ, J. Pojištění v novém občanském zákoníku. Komentář. 1. vyd. Praha:C.H.Beck, s. 33

⁶⁰ <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>, cit. Dne 05.03.2016

⁶¹ JANDOVÁ, L., ŠLAUF, P., SVEJKOVSKÝ, J. Pojištění v novém občanském zákoníku. Komentář. 1. vyd. Praha:C.H.Beck, s. 34

*jinak.*⁶² V případě, že zanikne pojistný vztah v důsledku pojistné události, přísluší dle pojistné smlouvy pojistiteli pojistné do konce pojistného období, v němž došlo k pojistné události (pokud se jedná o jednorázové pojištění, hradí se v celé výši). ZpS tento pojem výslovně definuje v § 3 písm. p jako úplatu za soukromé pojištění. NOZ tento pojem opět výslovně nedefinuje, ale z jednotlivých ustanovení § 2 782 a násl. usuzujeme, že se jedná o finanční plnění.

Pojistný zájem je upraven v § 2 761 až 2 765 NOZ. Pojistný zájem je dle § 2 761 oprávněná potřeba ochrany před následky pojistné události. „*Vzhledem ke skutečnosti, že pojistný zájem se nově zkoumá u pojistníka, nikoliv u pojištěného, je k platnému uzavření pojistné smlouvy třeba, aby pojistník měl legitimní oprávněnou potřebu ochrany před následky pojistné události. Pojistný zájem je třeba považovat za kategorii objektivní, tedy potřeba ochrany by neměla vyplývat pouze ze subjektivního pocitu pojistníka, mělo by se jednat o objektivně definovanou a seznatelnou potřebu.*“⁶³ Pojistný zájem pojistníka je nutno diferencovat od potřeb pojištěného (pojistná potřeba pojištěného se odvíjí obvykle od jeho vztahu k věci, např. že uzavírá pojištění ohledně jeho majetku apod.). Dále je v poměru k pojistnému zájmu nutné, aby se opodstatněná potřeba ochrany vyskytovala i u pojistníka, pakliže je osobou odlišnou od pojištěného, je tedy třeba vyšetřovat pojistníkův vztah či poměr k pojištěnému, oprávněnému a pojistnou smlouvou chráněným hodnotám.

„*Pojistná událost je nahodilá skutečnost, která je vymezená v pojistné smlouvě nebo ve zvláštním právním předpisu, na který se pojistná smlouva odvolává, se kterou je spojen vznik povinnosti pojistitele poskytnout pojistné plnění.*“⁶⁴ Jak již bylo výše zmíněno, NOZ již nepodává legální definici pojistné události, jak tomu bylo v případě ZpS, kde byla pojistná událost definována v § 3 písm. b. Tato nahodilost, která je nejpodstatnějším znakem pojistné události, může záležet celkem ve 3 různých variantách. První z nich je, že není jisté, zda konkrétní skutečnost nastane či nikoliv a v případě, že nastane, neví se, kdy k ní dojde (např. zranění). Druhou z nich je situace, kdy opět není jisté, zda určitá situace nastane, ale v případě, že nastane, je znám přesný okamžik, kdy k této konkrétní situaci dojde (např. dosažení určitého věku). Poslední z možností, je stav, kdy je jisté, že

⁶² PAULDURA, L. a kol. Slovník právních pojmů. Občanský zákoník. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014. s. 101

⁶³ JANDOVÁ, L., ŠLAUF, P., SVEJKOVSKÝ, J. Pojištění v novém občanském zákoníku. Komentář. 1. vyd. Praha: C.H.Beck, s. 23

⁶⁴ DUCHÁČKOVÁ, E. : Pojištění a pojišťovnictví. Ekopress, s.r.o., 2015, s. 296

určitá událost v budoucnosti nastane, ale není znám přesný okamžik, kdy tomu tak bude (např. smrt). „*Nahodilost jako základní princip pojištění je do jisté míry prolomena pro případ pojistné události způsobené úmyslně osobou uplatňující právo na pojistné plnění (nebo z jejího podnětu třetí osobou)*.“⁶⁵ Toto platí, pokud je tak stanoveno v NOZ, pokud je to zakotveno v jiném zákoně (toto je spojeno především se situací, kdy zákon stanoví povinnost uzavřít pojistnou smlouvu s tím, že pojistitel je povinen uzavřít pojistnou smlouvu tak, aby mu povinnost poskytnout pojistné plnění vznikla i tehdy, byla-li škoda způsobena úmyslným jednáním pojistníka, pojištěného či jiné osoby) anebo pokud, je tak výslovně stanoveno v pojistné smlouvě.

Pojistka je definována v § 2 775 až v § 2 778 NOZ. Je to potvrzení o uzavření pojistné smlouvy, kterou vydává pojistitel pojistníkovi. Je možné, aby pojistná smlouva fakultativně zakládala povinnost pojistníka předložit pojistku k uplatnění práva na pojistné plnění. Pojistná smlouva je nejspíš jediným příkladem smlouvy, při jejímž stvrzení je jedna ze smluvní strany, tedy pojistitel, povinen vydat druhé smluvní straně, tedy pojistníkovi, navíc potvrzení o uzavření takové smlouvy. V § 2 778 NOZ je navíc stanoveno, že pojistník se práva na vydání pojistky nemůže ani vzdát. Navíc za okolnosti, že nedošlo k uzavření pojistné smlouvy v písemné formě, je pojistka mnohdy jediným dokladem, který potvrzuje, že k uzavření pojistné smlouvy vůbec došlo. Jak ukládá ustanovení § 2 775 odst. 2 NOZ v případě ztráty či zničení pojistky je pojistitel povinen na žádost a náklady pojistníka vydat druhopis pojistky, toto platí obdobně i o vydání kopie pojistné smlouvy.

Pojistné podmínky jsou upraveny v § 2 774 NOZ a jejich úprava je téměř totožná s úpravou obsaženou v § 4 odst. 5 ZpS, tedy že pojistné podmínky vymezují zpravidla podrobnosti o vzniku, trvání a zániku pojištění, pojistnou událost, výluky z pojištění a způsob určení rozsahu pojistného plnění a jeho splatnost. Dále je důležité uvést ustanovení § 2 774 odst. 2 NOZ, které stanoví, že v případě, kdy smlouva odkazuje na pojistné podmínky, musí být pojistník pojistitelem s nimi seznámen ještě před samotným uzavřením pojistné smlouvy, toto ovšem neplatí, pokud dochází k uzavření smlouvy formou obchodu na dálku. Pojistné podmínky mohou být pojmenovány všemožně, např. jako Všeobecné

---

⁶⁵ JANDOVÁ, L., ŠLAUF, P., SVEJKOVSKÝ, J. Pojištění v novém občanském zákoníku. Komentář. 1. vyd. Praha:C.H.Beck, s. 12

pojistné podmínky, zvláštní pojistné podmínky, speciální pojistné podmínky, zvláštní ujednání, smluvní ujednání apod. Důležité je zdůraznit, že nezáleží na tom, jak jsou podmínky označeny, ale jaký je jejich obsah. Dále platí, že za situace, kdy se k uzavřenému pojištění vztahuje vícero pojistných podmínek, měl by být podmínkami nebo pojistnou smlouvou určeno jejich pořadí a přednost jednotlivých ustanovení v nich obsažených. Organizace úpravy práv a povinností, jež ve svém souhrnu vytváří obsah pojištění je obvykle víceúrovňová. „*Práva a povinnosti stran či jiných účastníků pojištění mohou vyplývat z vícero dokumentů. Přednost jednotlivých ustanovení lze pak vyjádřit zpravidla následovně (od obecného ke speciálnímu) a) zákonná úprava stanovená v ObčZ, b) zákonná úprava stanovená jinými zákony či podzákonnými předpisy vydanými na jejich základě, c) pojistné podmínky, d) pojistná smlouva (v užším smyslu).*“⁶⁶ Samozřejmě musí platit, že odchýlení uvedená v pojistné smlouvě nebo v pojistných podmínkách od úpravy obsažené v zákoně nejsou s nimi v rozporu. V případě, že by k tomuto došlo, byla by ujednání neplatná a ustanovení upravená v právních předpisech by měla bezesporu přednost před ujednáními obsažených v pojistné smlouvě nebo v pojistných podmínkách.

Oprávněná osoba je definována v § 2 770 NOZ kdy, se za takovou osobu považuje ta, které v důsledku pojistné události vznikne právo na pojistné plnění. Tato úprava byla zcela převzata z § 3 písm. i ZpS. V souvislosti s oprávněnou osobou je taktéž nutné zmínit osobu obmyšlenou. „*Institut obmyšleného je specifický pouze v pojištění osob. Bylo – li sjednáno pojištění pro případ smrti pojištěného, je oprávněným ta osoba, kterou pojistník určil v pojistné smlouvě, tzv. obmyšlený, popř. jiná zákonem určená osoba (za podmínek stanovených v § 51 ZpsS). Pojem obmyšlený je podřazen pojmu oprávněný. Obmyšlená osoba je jedním typem oprávněné osoby neboli její zvláštní podmnožinou.*“⁶⁷ Obmyšlený je tedy osoba, která je rozdílná od pojistníka, v jejíž prospěch má pojistitel v případě uvedené pojistné události povinnou poskytnout sjednané pojistné plnění.

---

⁶⁶ JANDOVÁ, L., ŠLAUF, P., SVEJKOVSKÝ, J. Pojištění v novém občanském zákoníku. Komentář. 1. vyd. Praha: C.H.Beck, s. 65

⁶⁷ BOHMAN, L., WAWERKOVÁ, M., Zákon o pojistní smlouvě – komentář, Linde Praha a.s., 2. vyd., s.30-31

4.2.2. Promlčení a prekluze práva na plnění z pojištění

S právem na plnění z pojistné smlouvy vyplývající bezesporu souvisí taktéž promlčení a prekluze tohoto práva. Tyto dva instituty jsou upraveny v části první NOZ, která je nazvána obecná část a čítá celkem 654 paragrafů. Konkrétně promlčení je obsaženo v hlavě páté Právní skutečnosti, konkrétně v dílu 3 a oddílu 1 NOZ a dále prekluze je obsažena v oddílu 2 tohoto dílu NOZ. Promlčení i prekluze jsou vázány na plynutí času. „*Uplynutí časové lhůty je právní událostí, je – li předvídáno v právní normě, která s uplynutím lhůty spojuje určité následky.*“⁶⁸ Oba instituty upravené o NOZ jsou následkem uplynutí času, dalším následkem plynutí času je vydržení práv a povinností, to znamená, že po uplynutí určité časové lhůty dojde ke vzniku práv a povinností.

4.2.3. Promlčení práva na plnění z pojištění

*„Promlčení znamená zánik vymahatelnosti práv a povinností (typicky v občanském a obchodním právu), právo sice trvá, ale nelze se jej dovolat u soudu, vznese – li povinná strana námitku promlčení; promlčený vztah trvá pouze v podobě tzv. „naturální obligace“, tj. plnění povinné osoby z promlčených závazků bude stále v souladu s objektivním právem.“*⁶⁹

§ 609 NOZ výslovně stanoví, že nebylo-li právo vykonáno v promlčecí lhůtě, promlčí se a dlužník není povinen plnit. Plní-li však dlužník po uplynutí promlčecí lhůty, nemůže požadovat vrácení toho, co plnil. Ustanovení § 610 NOZ obsahuje ustanovení o tom, že k promlčení soud přihlédne, jen namítne-li dlužník, že je právo promlčeno a dále výslovně upravuje, že se předem nelze vzdát práva uplatnit námitku promlčení, tato úprava se nevyskytovala v OZ.

Dle § 8 zákona o pojistné smlouvě ve vyhlášeném znění se právo na plnění z pojištění se promlčí nejpozději za 3 roky, a jedná-li se o životní pojištění (§ 54 a dále), za 10 let; promlčecí doba práva na pojistné plnění počíná běžet za 1 rok po vzniku pojistné události. To platí i v případě, kdy poškozenému vznikl přímý nárok na pojistné plnění vůči pojistiteli, nebo v případě, kdy pojištěný žádá na pojistiteli úhradu částky, kterou poskytl poškozenému jako náhradu škody, za kterou poškozenému odpovídá. Tato ustanovení odpovídají svým obsahem § 626 a § 635 NOZ. S tím, že § 626 stanoví počátek promlčecí lhůty za jeden rok od

⁶⁸ GERLOCH, A.: Teorie práva. Aleš Čeněk, s.r.o., 2004, s. 165

⁶⁹ GERLOCH, A.: Teorie práva. Aleš Čeněk, s.r.o., 2004, s. 165

pojistné události i v případě, že poškozenému vzniklo přímé právo na pojistné plnění vůči pojistiteli, nebo v případě, kdy pojištěný uplatňuje vůči pojistiteli úhradu toho, co poškozenému poskytl při plnění povinnosti nahradit škodu nebo i jinou újmu. Dle § 635 odst. 1 NOZ se právo na pojistné plnění v případě životního pojištění promlčí za 10 let a dle odst. 2 toho paragrafu se právo na pojistné plnění z pojištění odpovědnosti promlčí nejpozději promlčením práva na náhradu škody nebo újmy, na kterou se pojištění vztahuje. „*Změna promlčecí lhůty pro pojistné plnění z pojištění odpovědnosti za škodu – prodloužení promlčecí lhůty tak, aby se právo na pojistné plnění promlčelo nejpozději promlčením práva na náhradu škody (10 let ode dne, kdy škoda vznikla; u úmyslně způsobené škody 15 let).*“⁷⁰

V souvislosti s promlčecí lhůtou je důležité zmínit § 2771 NOZ, která stanoví, že se nepřihlíží k ujednáním o zkrácení nebo prodloužení promlčecí lhůty.

4.2.4. Prekluze práva na plnění z pojištění

„*Prekluze znamená úplná zánik práv a povinností (např. právo na uplatnění řádného opravného prostředku proti nepravomocnému rozhodnutí orgánu veřejné moci prekluduje – zaniká -, nebyl – li opravný prostředek podán v zákonem stanovené lhůtě).*“⁷¹ Paragraf 654 NOZ stanovuje, že nebylo – li právo vykonáno ve stanovené době, zanikne jen v případech stanovených zákonem výslovně a dále, že k zániku práva soud přihlédne, i když to dlužník nenamítne. Prekluzi se věnoval OZ v § 578, který stanovil, že práva i povinnosti zaniknou uplynutím doby, na kterou byly omezeny.

V souvislosti s pojištěním je jedním z práv, které takto zaniká upraveno v § 2 791 odst. NOZ, kdy je stanoveno, že prokáže-li pojistitel, že by uzavřel pojistnou smlouvu za jiných podmínek, pokud by pojistné riziko ve zvýšeném rozsahu existovalo již při uzavírání smlouvy, má právo navrhnout novou výši pojistného. Neučiní-li tak do jednoho měsíce ode dne, kdy mu změna byla oznámena, jeho právo zaniká.

---

⁷⁰ BĚLOHLÁVEK, A.J., ČERNÝ, F., JUNGWIRTHOVÁ, M., KLÍMA, P., PROFELDOVÁ, T., ŠROTOVÁ, E. Nový Občanský zákoník. Srovnání dosavadní a nové občanskoprávní úpravy včetně předpisů souvisejících. Vyd. 1. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2012. s. 218

⁷¹ GERLOCH, A.: Teorie práva. Aleš Čeněk, s.r.o., 2004, s. 165

4.2.5 Náhrada škody

Náhrada škody tedy náhrada majetkové a nemajetkové újmy je upravena ve čtvrté části pojmenované Relativné majetková práva hlavě III Závazky z deliktů dílu 1 Náhrada majetkové a nemajetkové újmy konkrétně v § 2 894 až v § 2 971 NOZ.

„Závazky z deliktů jsou tedy založeny na vzniku zvláštního odpovědnostního vztahu mezi tím, kdo škodu nebo jinou újmu způsobil (škůdce) na straně jedné, a poškozeným na straně druhé. Jeho základem je vznik nové, sekundární povinnosti škůdce takto vzniklou újmu poškozenému nahradit.“⁷²

Fundamentálním prvkem právní konstrukce zůstává i v nové právní úpravě náhrady škody protiprávní čin spočívající v porušení povinnosti ze strany odpovědné osoby (škůdce). V této souvislosti je nutné zmínit, že porušení povinnosti může pramenit jak z porušení povinnosti vyplývající ze zákona, tak i z povinnosti vyplývající ze smlouvy či z porušení zásad dobrých mravů. Za další prvek jež zakládá vznik odpovědnosti považujeme vlastní vznik škody nebo jiné (nemajetkové) újmy, a posledním prvek je příčinná souvislost mezi porušením povinnosti a vznikem újmy.

S náhradou škody bezesporu souvisí povinné uzavírání pojistných smluv. V této souvislosti tuto povinnost nazýváme jako tzv. kontraktační povinnost či přimusu. Povinnost pojistníka, respektive pojištěného uzavřít pojistnou smlouvu se vyskytuje v našich právních předpisech poměrně často. *„Jedná se zejména o pojištění odpovědnosti, kdy účelem uložení takové povinnosti je snaha zajistit ochranu poškozených, neboť škůdce nemusí nutně disponovat dostatečnými prostředky k poskytnutí takového odškodnění.“⁷³* Takto uzavřeným pojištěným se kryje i pojištěný, a to před nepříznivými následky, které by pro něho mohly mít negativní dopad v souvislosti s uplatněním práva poškozeného na náhradu škody jinou újmu. Tato povinnost se povětšinou ukládá v souvislosti s provozováním nějaké činnosti, s níž je spjata vyšší riziko vzniku škod.

Z hlediska počtu pojistných smluv a objemu poskytovaných pojistných plnění lze za nejzásadnější povinné pojištění označit v současné době pojištění odpovědnosti z provozu vozidla, toto pojištění je upraveno v zákoně č. 168/1999

---

⁷² NOVOTNÝ, P., KOUKAL, P., ZAHOŘOVÁ, E.: Nový občanský zákoník – náhrada škody. GRADA Publishing, a.s. 2014. s. 11

⁷³ JANDOVÁ, L., ŠLAUF, P., SVEJKOVSKÝ, J. Pojištění v novém občanském zákoníku. Komentář. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, s. 79

Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla).

Zákony, jež ukládají povinnost osobě uzavřít pojistnou smlouvu zpravidla též ve větší či menší míře stanoví rozsah a podmínky takového pojištění např. minimální rozsah pojistného plnění či dobu trvání pojištění. Pojistníkovi je však zachována možnost volby pojistitele. V případě povinných smluvních pojištění je v NOZ stanoveno, že od zákonných ustanovení se lze odchýlit ve smlouvě pouze za splnění 2 podmínek a tyto je nutné splnit kumulativně. První z nich je, že se lze od těchto ustanovení odchýlit, jen pokud to připouští zákon a druhá z nich je jen pokud tím nenastane snížení rozsahu pojištění stanoveného jiným zákonem. V NOZ je povinné pojištění upraveno z § 2 779 až v § 2 781. Jak je stanoveno v § 2 779 odst. 1 od ustanovení uvedených v NOZ je možné se odchýlit pouze v případě, kdy nedojde ke snížení rozsahu pojištění stanoveného jiným zákonem. Dále je v § 2 779 odst. 2 uloženo, že stanoví-li jiný zákon, vzniká pojistiteli povinnost uzavřít pojistnou smlouvu tak, aby mu povinnost poskytnout pojistné plnění vznikla i tehdy, byla-li škoda způsobena úmyslným jednáním pojistníka, pojištěného nebo jiné osoby. *„Ochrana poškozeného zde prolamuje jeden ze základních předpokladů pojištění, a to je nahodilost, kdy pojištění se vztahuje zásadně na nahodilou událost krytou pojištěním. Nahodilost v „nejčistší“ podobě vylučuje jakoukoliv vědomost.“*⁷⁴

Mezi povinná smluvní pojištění patří např. dle § 45 odst. 2 písm. n zákona o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách) je poskytovatel povinen uzavřít pojistnou smlouvu o pojištění své odpovědnosti za škodu způsobenou v souvislosti s poskytováním zdravotních služeb, a to v rozsahu, v jakém lze rozumně předpokládat, že by jej mohla taková odpovědnost postihnout; toto pojištění musí trvat po celou dobu poskytování zdravotních služeb; kopii pojistné smlouvy je poskytovatel povinen zaslat příslušnému správnímu orgánu nejpozději do 15 dnů ode dne zahájení poskytování zdravotních služeb, dále dle § 6 odst. 2 písm. d zákona č. 381/1991 Sb., o Komoře veterinárních lékařů je člen Komory, který je podnikatelem, povinen uzavřít pojistnou smlouvu (pojištění odpovědnosti za škodu veterinárního lékaře) v rozsahu stanoveném Komorou a další.

---

⁷⁴ JANDOVÁ, L., ŠLAUF, P., SVEJKOVSKÝ, J. Pojištění v novém občanském zákoníku. Komentář. 1. vyd. Praha:C.H.Beck, s. 90

5. Pojistná smlouva z hlediska rekonstrukce podle NOZ

Pojistná smlouva je řazena mezi smlouvy odvážné neboli smlouvy eleatorní, ty jsou upraveny v § 2 756 NOZ, který stanoví, že závisí-li podle ujednání stran prospěch, anebo nepospěch alespoň jedné ze smluvních stran na nejisté události, jedná se o smlouvu odvážnou. Za nejistou událost v případě pojistných smluv je nahodilá událost, jež je blíže specifikovaná jako pojistná událost v pojistné smlouvě. Dále § 2 757 stanovuje, že se pro závazky z odvážných smluv nepoužijí ustanovení o změně okolností a neúměrném zkrácení. Mezi odvážné smlouvy se dále řadí sázka, hra a los.

V první řadě je důležité uvést, jak je pojistná smlouva v NOZ upravena, § 2 758 odst. 1 NOZ stanovuje, že pojistnou smlouvou se pojistitel zavazuje vůči pojistníkovi poskytnout jemu nebo třetí osobě pojistné plnění, nastane-li nahodilá událost krytá pojištěním (pojistná událost), a pojistník se zavazuje zaplatit pojistiteli pojistné. Toto ustanovení, v zásadě odpovídá § 2 ZpS, jež upravoval pojistnou smlouvu, jako smlouvu o finančních službách, ve které se pojistitel zavazuje v případě vzniku nahodilé události poskytnout ve sjednaném rozsahu plnění a pojistník se zavazuje platit pojistiteli pojistné. „...*Odchyly od dosavadní dikce – nikoli však od jejího věcného obsahu, jsou podmíněny tím, že se z teoretických i legislativních důvodů nepřejímá katalog legálních definic obsažený v § 3 platného zákona.*“⁷⁵

„*Pojištění není synallagmatickým právním vztahem. Ačkoliv v právním vztahu jím založeném existují vzájemná práva a povinnosti smluvních stran, plnění nejsou vzájemně podmíněna, a to ani výší. Výše pojistného je ovlivněna zejména pojistným rizikem, tedy mírou pravděpodobnosti vzniku pojistné události.*“⁷⁶ I v případě, že pojistná událost nenastane, stále má pojistitel právo na pojistné. Dále je třeba zdůraznit, že je možné, aby výše uhrazeného pojistného podstatně přesahovala výši pojistného plnění. Co se týče smluvních stran, jak již bylo zmíněno výše, došlo k novele oproti ZpS, neboť NOZ nově upravuje, že osoba pojistitele není vázána na veřejnoprávní oprávnění pojistitele k provozování pojišťovací činnosti. Tudíž zákon připouští, aby osoba bez oprávnění udělované Českou národní bankou k provozování pojišťovací činnosti uzavřela smlouvu a

⁷⁵ <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>, cit. Dne 05.03.2016

⁷⁶ JANDOVÁ, L., ŠLAUF, P., SVEJKOVSKÝ, J. Pojištění v novém občanském zákoníku. Komentář. 1. vyd. Praha: C.H.Beck, s. 90

zavázala se k výplatě pojistného oprávněné osobě. Toto ovšem neznamená, že nedojde k porušení veřejnoprávních předpisů, které regulují pojišťovací činnost. Případné porušení některého z veřejnoprávního předpisu musíme nezbytně diferencovat od soukromoprávních důsledků, neboť s odkazem na § 1 odst. 1 NOZ je uplatňování soukromého práva nezávislé na uplatňování práva veřejného. Z toho vyvozujeme, že uzavření pojistné smlouvy pojistitelem, který k tomu nemá potřebné oprávnění, je právně vynutitelné, a taková smlouva bude považována za platnou, i v této souvislosti je důležité zmínit § 3 odst. 2 písm. d NOZ, tedy že daný slib zavazuje a smlouvy mají být dodržovány, je zde tedy dán důraz na základní zásadu práva „pacta sunt servanda – smlouvy mají být dodržovány“. Pojistník, který souhlasil s uzavřením takové smlouvy je oprávněn žádat i její dodržení, a že mu bude v důsledku toho vyplaceno pojistné plnění v případě, že dojde k pojistné události blíže specifikované v takové smlouvě. Pokud pojistník uzavře s pojistitelem, který nedisponuje potřebným oprávněním, dochází k omezení jeho veřejnoprávní ochrany, jež by mu jinak náležela, pokud by pojistitel takovým oprávněním disponoval.

5.1. Forma pojistné smlouvy z hlediska rekodifikace dle NOZ

„V zásadě platí, že pojistná smlouva vždy vyžaduje písemnou formu. Pouze v případě, že je pojištění sjednáno na dobu kratší než jeden rok, postačí i forma ústní.“⁷⁷ Toto vyvozujeme z ustanovení § 2 758 odst. 2 NOZ věty první, jež ukládá, že v případě, kdy není pojištění ujednáno na pojistnou dobu kratší než jeden rok, vyžaduje smlouva písemnou formu, toto ustanovení se svým obsahem neliší od § 7 odst. 1 Zps. V souvislosti s tímto, je nutné zmínit ustanovení o počítání času např. § 605 NOZ, jež v odst. 1 stanoví, že lhůta nebo doba určená podle dnů počíná dnem, který následuje po skutečnosti rozhodné pro její počátek.

Písemná forma pojistné smlouvy je nejčastěji představována písemnou nabídkou jedné strany a posléze písemným uznáním druhou ze smluvních stran v této souvislosti je nutné zmínit ustanovení věty druhé § 2 758 NOZ, ve které se ukládá, že v případě, kdy pojistník přijal nabídku včasným zaplacením pojistného, považuje se písemná forma smlouvy za zachovanou. Ale je nutné podotknout, že se v takovém případě písemné jednání ze strany pojistníka neuskuteční. Ovšem stále je zde povinnost písemné nabídky ze strany pojistitele. *„Požadavek písemné*

---

⁷⁷ JANDOVÁ, L., ŠLAUF, P., SVEJKOVSKÝ, J. Pojištění v novém občanském zákoníku. Komentář. 1. vyd. Praha:C.H.Beck, s. 12

*formy tedy zahrnuje buď písemnou nabídku a její písemné přijetí, nebo písemnou nabídku a její přijetí včasným zaplacením pojistného.*⁷⁸ Úprava obsažená v Zps také dovolovala přijetí návrhu pojistitele, tedy uhrazením pojistného, jež byl součástí návrhu pojistitele, s přihlédnutím k tomuto způsobu a k předchozí úpravě, ale nebyl splněn požadavek písemné formy. Předchozí úprava neobsahovala fikci písemné formy, neboť uhrazení pojistného bylo označováno za konkludentní akceptaci návrhu a nikoliv za dodržení písemné formy, a to bylo příčnou, proč nebylo možné tento způsob akceptace využít. Přijetí návrhu pojistitele uhrazením pojistného nebylo využitelné za podmínky, že se pojištění uzavíralo na dobu jednoho roku nebo i na dobu delší. Z výše uvedeného vyplývá, že NOZ dovoluje přijetí nabídky pojistitele uhrazením pojistného jak na smlouvy krátkodobé, tak i nově na smlouvy dlouhodobé.

Důležitou podmínkou řádného přijetí nabídky pojistitele pojistníkem je ovšem včasné uhrazení pojistného. Je nutné, aby bylo pojistné zaplaceno ve lhůtě stanovené v nabídce popřípadě ve lhůtě, jež určí zákon, v případě, že pojistitelem nedošlo k vymezení této lhůty. *„Přitom platí, že plní-li dlužník prostřednictvím poskytovatele platebních služeb, je dluh splněn připsáním peněžní částky na účet poskytovatele platebních služeb věřitele.*⁷⁹ Za předpokladu, kdy dochází k plnění dlužníkem poštovním poukazem, bude dluh vyrovnán opět až připsáním peněžité částky na účet věřitele anebo vydáním částky v hotovosti věřiteli.

Jestliže nastane situace, kdy přijme pojistník pojistitelem nabídku po stanovené lhůtě, tedy se zpožděním, může být považována nabídka za včasně akceptovanou, ovšem za předpokladu, že navrhovatel neprodleně akceptantovi alespoň ústně oznámí, že se zpoždění promíjí anebo se navrhovatel počne jednat ve shodě s nabídkou (v tomto případě např. vystavením pojistky) dle ustanovení § 1 743 NOZ. Za uspokojivé by bylo jistě považováno, že by navrhovatel vyrozuměl akceptanta prostřednictvím telefonického hovoru či e-mailové zprávy.

Zároveň také musí být splněno, že dojde k úhradě pojistného v jeho náležité výši. Uhrazením pouhé části pojistného, by ke vzniku pojištění nepostačovalo.

Co se týká povinné písemné formy pojistné formy (tedy dle zákona u pojištění, jež se sjednává na dobu jednoho roku nebo na dobu delší), jde o

---

⁷⁸ JANDOVÁ, L., ŠLAUF, P., SVEJKOVSKÝ, J. Pojištění v novém občanském zákoníku. Komentář. 1. vyd. Praha:C.H.Beck, s. 12

⁷⁹ JANDOVÁ, L., ŠLAUF, P., SVEJKOVSKÝ, J. Pojištění v novém občanském zákoníku. Komentář. 1. vyd. Praha:C.H.Beck, s. 13

kogentní ustanovení, od něhož se není možné odchýlit. Ujednání, jež by toto porušovalo, by bylo jistě považované za rozporné s veřejným pořádkem.

„Nově dále ObčZ zavádí konstrukci kontraktace, která prolamuje teorii dojití právních jednání, když v § 1744 zavádí faktickou akceptaci. Tato konstrukce spočívá v tom, že nabídka je přijata osobou, které je určena, tím, že se tato osoba podle ní pouze zachová, zejména poskytne nebo přijme plnění.“⁸⁰ Tato situace by se měla vyskytovat mimořádně, např. za podmínky, kdy tato eventualita vychází již ze samotného obsahu konkrétní nabídky anebo v případě, kdy je to v dané situaci běžné. K uzavření smlouvy pak dochází, okamžikem kdy se to konkrétní jednání událo. Tento způsob uzavírání pojistných smluv by byl dovolen pouze v případech, kdy není ukládání obligatorní písemná forma pojistné smlouvy.

S formou uzavírání pojistných smluv beze sporu souvisí zákonná úprava formy jednání v pojištění obsažená v § 2773 NOZ. Dle tohoto paragrafu dochází k odlišování mezi právními jednáními, jež souvisí s pojištěním a oznámeními. Za právní jednání týkající se pojištění považujeme především právní jednání, tedy projev vůle, jež vyvolá právní následky (vznik, změnu anebo zánik subjektivního práva či povinnosti). *„Nejde tudíž o tzv. komunikační úkony. Současně se zdůrazňuje, že pro pojistnou smlouvu platí speciální úprava v základním ustanovení § 2758 včetně zvláštního ustanovení o formě smlouvy; na pojistnou smlouvu se tedy § 2773 odst. 1 nepoužije.“⁸¹* Pro právní jednání týkající se pojištění zákon ukládá písemnou formu, ale pokud si smluvní strany ujednají, že písemná forma není zapotřebí, je tedy možné se od tohoto ustanovení odchýlit. Naopak pro oznámení se vyžaduje písemná forma, pouze v případech, kdy to bylo výslovně ujednáno, toto pravidlo je ovšem opatřeno výjimkou, a to dle druhé věty § 2773 odst. 2 NOZ, který stanovuje, že v případě, kdy pojistník požádá pojistitele v písemné formě o sdělení údajů významných pro plnění dle smlouvy, je pojistitel povinen sdělit mu je bez zbytečného odkladu taktéž v písemné formě.

---

⁸⁰ JANDOVÁ, L., ŠLAUF, P., SVEJKOVSKÝ, J. Pojištění v novém občanském zákoníku. Komentář. 1. vyd. Praha: C.H.Beck, s. 14

⁸¹ <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>, cit. Dne 05.03.2016

5.2. Vznik pojistných smluv z hlediska rekodifikace podle NOZ

Co se týká uzavírání a vzniku pojistných smluv s ohledem na právní úpravu, tak jak je obsažena v NOZ, je důležité zmínit některé základní zásady, kterými se NOZ řídí, a které jsou bezesporu taktéž aplikovatelné i na pojistné smlouvy. Základní zásada je v první řadě důraz na hledisko autonomie vůle. „*Účel občanského kodexu je umožnit i garantovat svobodné utváření soukromého života, a ponechat tedy co nejširší prostor svobodné iniciativě jednotlivce.*“⁸² Autonomie vůle je chápána jako metoda určení a utváření vlastního právního postavení konkrétní osoby z její iniciativy a zejména vycházející z jejího chytění. Další podstatnou zásadou je důraz na soukromý zájem jednotlivce. Z toho důvodu NOZ obsahuje mnoho dispozitivních ustanovení, které se týkají smluvního ujednání, tak aby byl smluvní svobodě dán maximální prostor, a zákonná kogentní ustanovení představují ultima ratio pouze v případech, kdy nedojde k dohodě mezi smluvními stranami, anebo kde dohoda není vůbec možná.

Pojistná smlouva, taktéž jako jiné typy smluv vzniká uzavřením mezi dvěma smluvními stranami, tedy mezi pojistitelem a pojistníkem, mluvíme tedy o smluvním vztahu. Ke vzniku smluvních vztahů dochází na základě právních jednání osob. NOZ nově zavádí namísto dříve používaného termínu právní úkon termín právní jednání, to je definováno v § 545 - § 547, dle § 545 právní jednání vyvolává právní následky, které jsou v něm vyjádřeny, jakož i právní následky plynoucí ze zákona, dobrých mravů, zvyklostí a zavedené praxe stran. Za právní následek v tomto kontextu považujeme vznik, změnu nebo zánik práv a povinností plynoucí z konkrétní pojistné smlouvy. Dále dle § 546 lze právně jednat konáním nebo opomenutím; může se tak stát výslovně nebo jiným způsobem nevzbuzujícím pochybnost o tom, co jednáající osoba chtěla projevit, ve vztahu ke vzniku pojistných smluv je relevantní pouze činnost konání, neboť opomenutím nelze uzavřít pojistnou smlouvu. A naposledy pojistná smlouva nesmí odporovat svých obsahem dobrým mravům a zákonu, neboť dle § 547 právní jednání musí obsahem a účelem odpovídat dobrým mravům a zákonu. Právním jednáním musí být projevena vážná vůle osoby, a dále je jeho obsah musí být určitý a srozumitelný, neboť jinak by se jednalo o zdánlivá právní jednání, ke kterým se nepřihlíží. Zdánlivá právní jednání jsou upraveny v § 551 - § 554 NOZ,

---

⁸² <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>, cit. Dne 05.03.2016

kteřá stanoví, že o právní jednání nejde, chybí – li vůle jednající osoby, dále o právní jednání nejde, nebyla-li zjevně projevena vážná vůle. V neposlední řadě o právní jednání nejde, nelze-li pro neurčitost nebo nesrozumitelnost zjistit jeho obsah ani výkladem, ale v případě, že byl projev vůle mezi stranami dodatečně vyjasněn, nepřihlíží se k jeho vadě a hledí se, jako by tu bylo právní jednání od počátku. Právní jednání se posuzuje podle svého obsahu. Dle § 559 NOZ má každý právo zvolit si pro právní jednání libovolnou formu, není-li ve volbě formy omezen ujednáním nebo zákonem. Právní jednání může mít formu písemnou, může být ve formě ústní či konkludentní (tj. mlčky činěné – oferta i akceptace provedená vlastním jednáním). Jak již bylo výše zmíněno, není-li ujednáno pojištění na pojistnou dobu kratší než jeden rok, vyžaduje smlouva písemnou formu.

Pojistné smlouvy se ve většině případů uzavírají jako speciální typ smluv, a to smluv adhezních či přesněji řečeno smlouvy uzavírané adhezním způsobem. Těmto smlouvám se věnuje NOZ v § 1 798 až v § 1 801. „*Podstata je v tom, že smlouva nevzniká tak, že strany obsah smlouvy ujednávají, ale tím způsobem, že jedna strana předloží druhé hotový text smlouvy a druhá strana má možnost návrh buď přijmout, anebo odmítnout.*“⁸³ Oproti úpravě jež byla obsažena v ObčZ, kde byla možnost formulářových smluv, mezi které se adhezní smlouvy též řadí, pouze stručně upravena, jsou nově obecné podmínky uzavírání adhezních smluv detailně vylíčeny. „*Jestliže adhezní smlouva odkazuje na samostatně upravené podmínky, je takové ujednání platné pouze, pokud byla slabší strana s določkou prokazatelně seznámena a byla nebo musela si být vědoma jejího významu.*“⁸⁴

Pojistné smlouvy jsou častokrát uzavírány jako smlouvy spotřebitelské. Za smlouvy spotřebitelské jsou považovány smlouvy, které jsou uzavírány se spotřebitelem, popř. smlouvy, u kterých dává důraz na smluvní typ, ale na chráněnou smluvní stran tedy spotřebitele, z toho důvodu se i tyto smlouvy označují jako smlouvy uzavírané se spotřebitelem. Osoba spotřebitele je upravena v § 419 NOZ, dle tohoto paragrafu je spotřebitelem každý člověk, který mimo rámec své podnikatelské činnosti nebo mimo rámec svého samostatného výkonu

---

⁸³ <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>, cit. Dne 05.03.2016

⁸⁴ BĚLOHLÁVEK, A.J., ČERNÝ, F., JUNGWIRTHOVÁ, M., KLÍMA, P., PROFELDOVÁ, T., ŠROTOVÁ, E. Nový Občanský zákoník. Srovnání dosavadní a nové občanskoprávní úpravy včetně předpisů souvisejících. Vyd. 1. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2012. s. 522

povolání uzavírá smlouvy s podnikatelem nebo s ním jinak jedná. NOZ v § 1 810 až v § 1 867 reguluje ustanovení o závazcích ze smluv uzavíraných se spotřebitelem.

Pojistnou smlouvu definujeme jako smluvní závazkový vztah, která se uzavírá mezi dvěma stranami, kdy jednou ze smluvních stran je pojistitel a druhou ze smluvních stran je pojistník. Pojistná smlouva je uzavírána na základě nabídky jedné ze smluvních stran a přijetí této nabídky druhou smluvní stranou. Jak již bylo výše zmíněno NOZ klade důraz na soukromý zájem jednotlivce a na autonomii vůle, z těchto důvodů v NOZ nenajdeme např. ustanovení, jež by ukládala povinné náležitosti pojistné smlouvy apod. A dále je i z těchto důvodů jsou mnohá ustanovení týkající se pojistné smlouvy dispozitivního charakteru.

Základem pro pojistnou smlouvu je její nabídka. V § 2 759 NOZ nacházíme ustanovení o tom, že neurčí-li se v nabídce, do kdy má být přijata, vyžaduje se její přijetí do jednoho měsíce ode dne doručení nabídky druhé straně; je-li však uzavření smlouvy podmíněno lékařskou prohlídkou, vyžaduje se přijetí nabídky do dvou měsíců. Nabídku pojistitele může pojistník přijmout i včasným zaplacením pojistného ve výši uvedené v nabídce. Dále je v odst. 2 tohoto paragrafu stanoveno, že v případě, kdy se považuje odpověď na nabídku za nový návrh, platí, že byl odmítnut, nepřijme-li jej druhá strana do jednoho měsíce ode dne doručení. *„Nabídka (dříve návrh) může být učiněna kteroukoliv smluvní stranou, byť v praxi bude častější nabídka ze strany pojistitele. Není však vyloučen ani postup opačný, kdy nabídka bude učiněna ze strany pojistníka.“*⁸⁵ Z toho vyvozujeme, že není možné vyloučit postup uzavření pojistné smlouvy, tj. nabídku pojistníka a její akceptaci pojistitelem. V takové situaci ovšem není použitelné ustanovení o přijetí nabídky zaplacením pojistného, nabídka by musela v takovém případě být akceptována buď písemně, nebo pokud by se jednalo o pojištění uzavírané na pojistnou dobu kratší než jeden rok, i nepísemnou formou. Ustanovení tohoto paragrafu odpovídá § 6 ZpS.

*„Zákon upravuje v pojištění dnes již tradiční možnost přijmout nabídku pojistitele zaplacením pojistného. Pojistné musí být zaplaceno včas a ve výši uvedené v nabídce.“*⁸⁶ V případě, kdy by pojistné bylo uhrazeno v nižší částce,

---

⁸⁵ JANDOVÁ, L., ŠLAUF, P., SVEJKOVSKÝ, J. Pojištění v novém občanském zákoníku. Komentář. 1. vyd. Praha:C.H.Beck, s. 14

⁸⁶ JANDOVÁ, L., ŠLAUF, P., SVEJKOVSKÝ, J. Pojištění v novém občanském zákoníku. Komentář. 1. vyd. Praha:C.H.Beck, s. 18

než jaká byla požadována v návrhu, nedošlo by k přijetí nabídky a tedy ani k uzavření smlouvy a dále by k tomuto nedošlo v případě, kdy by došlo k akceptaci návrhu až po uplynutí uvedené lhůty.

Pojistná smlouva je považována za uzavřenou v okamžiku, kdy akceptace návrhu ohledně uzavření smlouvy nabývá účinnosti, tj. kdy navrhovatel přijme vyrozumění druhé smluvní strany o přijetí návrhu (osobní styk, listinná korespondence, e-mailové zprávy apod.) nebo v okamžiku, kdy bylo zaplacené pojistné (přesněji řečeno v případě placení v hotovosti převzetím pojistného pojistitelem, nebo v případě bezhotovostního zaplacení pojistného připsáním částky na účet pojistitele).

Ustanovení § 2 760 NOZ zakládá pojistiteli povinnost sdělit, před uzavřením smlouvy zájemci o pojištění údaje, jejichž rozsah a způsob předání stanoví jiný zákon upravující pojišťovnictví. To stejné platí i o skutečnostech, k jejichž změně dojde za trvání pojištění. Jedná se o odkazovací ustanovení, které odkazuje na jiný zákon upravující pojišťovnictví (především na zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví). Taktéž jde o úpravu veřejnoprávní povahy.

V neposlední řadě je důležité zmínit § 2772 NOZ, který stanoví, že v případě kdy není ujednána doba vzniku pojištění, vzniká pojištění prvním dnem následujícím po dni uzavření smlouvy a dále, bylo-li ujednáno, že se pojištění vztahuje i na dobu před uzavřením smlouvy, není pojistitel povinen poskytnout pojistné plnění, pokud pojistník v době nabídky věděl nebo vědět měl a mohl, že pojistná událost již nastala, a pojistitel nemá právo na pojistné, pokud v době nabídky věděl nebo vědět měl a mohl vědět, že pojistná událost nastat nemůže. Tato ustanovení byla přejata z § 6 odst. 5 a 6 ZpS. „*Pojistná doba, tedy doba, na kterou bylo pojištění sjednáno, je jedním z údajů, které musí být uvedeny v pojistné smlouvě. Pojistná doba je definována počátkem a koncem pojištění.*“⁸⁷ Co se týká vzniku pojištění, bude obvykle tento okamžik stanoven v pojistné smlouvě, popř. v pojistných podmínkách. Toto stanovení v pojistné smlouvě by mělo přednost před zákonnou úpravou. Zákon připouští, aby okamžik vzniku pojištění nastal konkrétním dnem či popřípadě okamžikem uvedeným v pojistné smlouvě. Definování okamžiku by bylo relevantní např. v případech, kdy pojištění vzniká již v průběhu dne, kdy došlo k uzavření pojistné smlouvy, a je tedy nutné přesně stanovit, které události jsou dle časového hlediska již událostmi

---

⁸⁷ JANDOVÁ, L., ŠLAUF, P., SVEJKOVSKÝ, J. Pojištění v novém občanském zákoníku. Komentář. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, s. 57

pojistnými. Za situace, kdy si smluvní strany v pojistné smlouvě stanoví den, kdy pojištění vzniká, bez toho aby vymezili přesný okamžik, platí, že pojištění vzniká počátkem takového dne.

V souvislosti se vznikem pojistné smlouvy si taktéž dovoluji zmínit zákon č. 38/2004 Sb., Zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a o změně živnostenského zákona (zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí). Tento zákon nabyl platnosti dne 5. 2. 2004 a účinnosti dne 1. 1. 2005. „*Tento zákon vymezil obsah zprostředkovatelské činnosti, jednotlivé kategorie zprostředkovatelů, specifikaci jednotlivých kategorií zprostředkovatelů, registr pojišťovacích zprostředkovatelů, podmínky zapsání do registru.*“⁸⁸ Zprostředkovatelskou činností v pojišťovnictví dle § 3 písm. výše citovaného zákona se rozumí „*předkládání návrhů na uzavření pojistných smluv nebo zajišťovacích smluv, provádění přípravných prací směřujících k uzavření pojistných nebo zajišťovacích smluv, uzavírání pojistných nebo zajišťovacích smluv jménem a na účet pojišťovny nebo zajišťovny, pro kterou je tato činnost vykonávána, nebo pomoci při správě pojištění a vyřizování nároků z pojistných nebo zajišťovacích smluv*“. Dále v § 3 písm. b podává definici pojišťovacího zprostředkovatele, kdy „*pojišťovacím zprostředkovatelem právnická nebo fyzická osoba, která za úplatu provozuje zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví*“. Paragraf 4 dále rozděluje jednotlivé typy pojišťovacích zprostředkovatelů, kdy „*Zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví může za podmínek stanovených tímto zákonem provozovat na území České republiky právnická nebo fyzická osoba jako a) vázaný pojišťovací zprostředkovatel (dle § 5 vázaný pojišťovací zprostředkovatel vykonává zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví jménem a na účet jedné nebo více pojišťoven, neinkasuje pojistné a nevyplácí plnění z pojistných nebo zajišťovacích smluv. V případě nabídky pojistných produktů více pojišťoven nesmí být tyto produkty vzájemně konkurenční.), b) podřízený pojišťovací zprostředkovatel (dle § 6 Podřízený pojišťovací zprostředkovatel spolupracuje s pojišťovacím agentem nebo výhradním pojišťovacím agentem nebo pojišťovacím makléřem na základě písemné smlouvy, neinkasuje pojistné a nezprostředkovává plnění z pojistných nebo zajišťovacích smluv. Ve své činnosti je vázán pokyny pojišťovacího zprostředkovatele, jehož jménem a na jehož účet*

---

⁸⁸ DUCHÁČKOVÁ, E. : Pojištění a pojišťovnictví. Ekopress, s.r.o., 2015, s. 259

jedná. Podřízený pojišťovací zprostředkovatel je odměňován pojišťovacím zprostředkovatelem, jehož jménem a na jehož účet jedná.), c) pojišťovací agent (dle § 7 Pojišťovací agent vykonává zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví na základě písemné smlouvy, jménem a na účet jedné nebo více pojišťoven. V případě nabídky pojistných produktů více pojišťoven mohou být tyto produkty vzájemně konkurenční.), d) výhradní pojišťovací agent (dle § 6a Výhradní pojišťovací agent vykonává zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví na základě písemné smlouvy jménem a na účet jedné pojišťovny.), e) pojišťovací makléř (dle § 8 Pojišťovací makléř je ve své činnosti vázán obsahem smlouvy uzavřené se zájemcem o pojištění nebo zajištění), nebo f) pojišťovací zprostředkovatel, jehož domovským členským státem není Česká republika (dle § 9 Pojišťovací zprostředkovatel s domovským členským státem jiným, než je Česká republika, může na území České republiky provozovat zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví v rozsahu, v jakém je tuto činnost oprávněn provozovat v domovském členském státě, a to po splnění informačních povinností podle § 14 odst. 3 až 5.)“.

5.2. Změna pojistné smlouvy z hlediska rekodifikace podle NOZ

V této podkapitole bych chtěla zmínit skutečnost, že i dle NOZ je možná změna náležitostí pojistné smlouvy. Změna náležitostí se uskutečňuje obvykle dodatku k již uzavřené pojistné smlouvě či na základě žádosti o změnu v pojistné smlouvě. Tyto změny náležitostí je možné členit na změny technické a netechnické. Mezi netechnické změny bych zařadila zejména změnu jména, příjmení, adresy, telefonního čísla pojištěné osoby či pojistníka (popř. pojistitele), změnu obmyšlené osoby, změnu podmínek zajištění závazku, změnu výplaty kapitálové hodnoty apod. Mezi technické změny bych zařadila zejména změnu výše běžného pojistného, změnu doby trvání pojištění, změnu frekvence placení pojistného, změnu poměru rozložení pojistného, změnu rizikové skupiny, přerušení placení pojistného, zrušení dospělých pojištění, zrušení pojištěných dětí apod.

V souvislosti s výše řečeným bych zmínila např. § 2 791 NOZ odst. 1, dle kterého je pojistitel oprávněn navrhnout novou výši pojistného, prokáže – li pojistitel, že by uzavřel smlouvu za jiných podmínek, pokud by pojistné riziko ve zvýšeném rozsahu existovalo již při uzavírání smlouvy. „*Návrh pojistitele zde není jednostrannou změnou pojistného, ale návrhem, který druhou smluvní stranou (pojistníkem) může, ovšem nemusí být přijat. Postup přijetí návrhu na*

změnu, resp. důsledky nesouhlasu pojistníka a možnosti dalšího postupu pojistitele v takovém případě stanoví odstavec 2 tohoto ustanovení.“⁸⁹ Odstavec 2 tohoto paragrafu zní: „*Není-li návrh přijat nebo nově určené pojistné zapláceno v ujednané době, jinak do jednoho měsíce ode dne doručení návrhu, má pojistitel právo pojištění vypovědět s osmidenní výpovědní dobou; toto právo však pojistitel nemá, neupozornil-li na možnost výpovědi již v návrhu. Nevypoví-li pojistitel pojištění do dvou měsíců ode dne, kdy obdržel nesouhlas s návrhem, nebo kdy marně uplynula doba podle odstavce 1, zanikne jeho právo vypovědět pojištění.*“

---

⁸⁹ JANDOVÁ, L., ŠLAUF, P., SVEJKOVSKÝ, J. Pojištění v novém občanském zákoníku. Komentář. 1. vyd. Praha:C.H.Beck, s. 57

5.3. Zánik pojistné smlouvy z hlediska rekodifikace podle NOZ

K zániku pojistné smlouvy může dojít několika způsoby. NOZ je definuje v § 2 802 - § 2 810. „*Navržená ustanovení přejímají věcný obsah § 19 až 25 platného zákona. Právo pojistníka vypovědět pojištění se však rozšiřuje o možnost výpovědi v případě, že pojistitel porušil při určení výše pojistného nebo pro výpočet pojistného plnění zásadu rovného zacházení.*“⁹⁰ ZpS v ustanoveních o výpovědi nebyl zcela přesný, neboť v některých ustanoveních užíval pojem zániku pojistné smlouvy a v některých pojištění, z toho důvodu došlo v NOZ ke sjednocení této úpravy, a nadále se drží pouze termínu zánik pojištění, protože se vypovídá obligace, nikoli smlouva.

První z možností zániku pojištění je dle § 2 802 NOZ, zánik pojištění dohodou mezi stranami, v tomto paragrafu je stanoveno, že k platnosti dohody o zániku pojištění se vyžaduje, aby v ní strany ujednaly, jak se vyrovnají. V případě, kdy není ujednan okamžik zániku pojištění, platí, že pojištění zaniklo dnem, kdy dohoda nabyla účinnosti. „*Jedná se o obvyklý způsob zániku pojistného vztahu, ať už se jedná o dissoluci, tj. dohodu pojistníka a pojistitele o zrušení závazku bez jeho nahrazení závazkem jiným, či naopak (v pojišťovací praxi nazýván „konverzí“ či „náhradou“).*“⁹¹ Takové právní jednání koresponduje s autonomií vůle smluvních stran, kdy je možné, aby se vzájemným ujednáním připravili o práva a vymanili se z povinností vyplývajících se závazku. Dále je nutné zdůraznit, že za předpokladu, kdy došlo k písemnému uzavření pojistné smlouvy, bude taktéž potřeba i písemná forma dohody. Základní podmínkou validity dohody ohledně zániku pojištění je ujednání o tom, jak konkrétně dojde k urovnání vzájemných závazků smluvních stran. Za situace, že v dohodě nedojde ke stanovení okamžiku zániku pojištění, je dle NOZ upravena nevyvratitelná právní domněnka, že k zániku pojištění dochází ke dni účinnosti dohody.

Druhou z možností zániku pojištění je dle § 2 803 NOZ, zánik pojištění v souvislosti s uplynutím pojistné doby, tento důvod řadíme mezi obecné důvody zániku závazkových právních vztahů. A dle odst. 2 tohoto paragrafu je přípustné v případě, kdy došlo k ujednání pojištění na dobu určitou, aby uplynutím této doby pojištění nezaniklo, pokud pojistitel nebo pojistník nejméně šest týdnů před

⁹⁰ <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>, cit. Dne 05.03.2016

⁹¹ HULMÁK, M. a kol. Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář. 1. Vydání. Praha: C.H. Beck, 2014, s. 1369

uplynutím pojistné doby druhé straně nesdělí, že nemá zájem na dalším trvání pojištění a dále nezanikne-li pojištění a nejsou-li ujednány podmínky a doba prodloužení, prodlužuje se pojištění za týchž podmínek o tutéž dobu, na kterou bylo ujednáno. „*Zákon připouští tzv. automatickou prolongaci pojištění sjednaného na dobu určitou. Pojištění, které bylo sjednáno na dobu určitou, by bez specifické smluvní úpravy nebo tohoto ustanovení zaniklo bez dalšího prostým uplynutím času. Pojistník v takovém případě nemusí být na zánik pojištění ani upozorněn, protože skutečnost doby trvání práv a povinností je od počátku oběma smluvními stranám známa.*“⁹² Z toho důvodu NOZ umožňuje na základě ujednání mezi pojistitelem a pojistníkem upravit režim automatického prodlužování této doby. Z toho vyvozujeme, že prodloužení je spojeno s uzavřením pojištění na dobu určitou a s ujednáním mezi smluvními stranami, obsahující ustanovení, že uplynutím doby nedojde k zániku pojištění, pokud pojistitel či pojistník nejméně šest týdnů před uplynutím doby druhé smluvní straně neoznámí, že nemá zájem na dalším trvání pojištění. Za situace, kdy si smluvní strany ujednávají prodloužení pojistné doby, dojde k prodloužení pojištění za podmínek a o dobu ujednanou v pojistné smlouvě.

Třetí z možností zániku pojištění je dle § 2 804 NOZ zánik pojištění v důsledku neplacení pojistného. Upomene-li pojistitel pojistníka o zaplacení pojistného a poučí-li ho v upomínce, že pojištění zanikne, nebude-li pojistné zapláceno ani v dodatečné lhůtě, která musí být stanovena nejméně v trvání jednoho měsíce ode dne doručení upomínky, zanikne pojištění marným uplynutím této lhůty. Závazek pojistníka hradit pojistné řádně (tj. ve sjednané výši) a včas, je nejpodstatnější povinností pojistníka v rámci uzavřené pojistné smlouvě, v případě, kdy dojde k porušení této povinnosti, dovoluje NOZ pojistiteli kvalifikovaným jednáním vyvolat zánik pojištění pro nezaplacení pojistného. „*Samotné nesplnění dluhu pojistníka však k zániku pojištění nestačí.*“⁹³ Z § 2 804 NOZ vyvozujeme, že k tomu, aby došlo k zániku pojištění, musí být splněny kumulativně několik podmínek a to jsou: „*a) prodlení pojistníka se zaplacením pojistného nebo jeho části, b) kvalifikované upomenutí o zaplacení pojistného nebo jeho části, které musí – obsahovat poučení o zániku pojištění v případě nezaplacení dlužného pojistného nebo jeho části v dodatečné lhůtě, - stanovit*

⁹² JANDOVÁ, L., ŠLAUF, P., SVEJKOVSKÝ, J. Pojištění v novém občanském zákoníku. Komentář. 1. vyd. Praha:C.H.Beck, s. 158

⁹³ HULMÁK, M. a kol. Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář. 1. Vydání. Praha:C.H. Beck, 2014, s. 1371

*lhůtu k zaplacení pojistníkovi dluhu, která nesmí být kratší než jeden měsíc ode dne jeho doručení, - být doručeno pojistníkovi, c) nezaplacení dlužného pojistného pojistníkem, d) marné uplynutí stanovené doby, e) nedošlo k dohodě pojistníka a pojistitele o prodloužení lhůty stanovené v upomínce.*⁹⁴

Čtvrtou z možností zániku pojištění je dle § 2 805 NOZ zánik pojištění výpovědí po uzavření pojistné smlouvy nebo po oznámení pojistné události. Dle tohoto paragrafu může pojistitel nebo pojistník vypovědět pojištění, buď a) s osmidenní výpovědní dobou do dvou měsíců ode dne uzavření pojistné smlouvy, nebo b) s měsíční výpovědní dobou do tří měsíců ode dne oznámení vzniku pojistné události; vypoví-li však pojistitel životní pojištění, nepřihlíží se k tomu. NOZ uděluje oběma smluvním stranám (pojistníkovi i pojistiteli) právo vypovědět pojištění, a to s přihlédnutím k době, která již uběhla od uzavření smlouvy a od doby, která uběhla od pojistné události. Výpověď je možná i bez udání důvodu, není tedy povinnost vypovídající strany tento důvod ve výpovědi uvést. Výpověď obecně definujeme jako právní jednání, jež ve svém důsledku vede k zániku pojistného vztahu uplynutím výpovědní doby. Zánik pojištění tímto způsobem řadíme mezi nejčastější způsoby jeho zániku. V případě, že došlo pojistnou smlouvou k uzavření vícero pojištění, nemá výpověď být jen jednoho z nich vliv na další trvání ostatních uzavřených pojištění. „*Vzhledem k § 2758 se ohledně výpovědi vyžaduje písemná forma, ledaže si strany ujednájí, že této formy není potřeba. Vzhledem k závažnosti následků tohoto právního úkonu je nepochybně vhodné setrvat u písemné formy.*“⁹⁵ Úprava obsažená v písm. b nedovoluje tento způsob zániku pojištění v zájmu ochrany pojištěného či jiné oprávněné osoby pojistiteli v životním pojištění.

Pátou z možností zániku pojištění je dle § 2 806 NOZ zánik pojištění výpovědí pojistníka. Dle tohoto ustanovení může pojistník vypovědět pojištění s osmidenní výpovědní dobou a) do dvou měsíců ode dne, kdy se dozvěděl, že pojistitel použil při určení výše pojistného nebo pro výpočet pojistného plnění hledisko zakázané v § 2 769, b) do jednoho měsíce ode dne, kdy mu bylo doručeno oznámení o převodu pojistného kmene nebo jeho části nebo o přeměně pojistitele, c) do jednoho měsíce ode dne, kdy bylo zveřejněno oznámení, že pojistiteli bylo odňato povolení k provozování pojišťovací činnosti. Dle písm. a

⁹⁴ HULMÁK, M. a kol. Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář. 1. Vydání. Praha:C.H. Beck, 2014, s. 1371

⁹⁵ HULMÁK, M. a kol. Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář. 1. Vydání. Praha:C.H. Beck, 2014, s. 1373

tedy v případě, že pojistitel jakýmkoliv způsobem poruší pravidla rovného zacházení uvedená v § 2 769 NOZ, disponuje pojistník oprávněním vypovědět pojištění. Pravidla, která by musela být při určení výše pojistného nebo pro výpočet pojistného plnění porušena jsou zejména následující použití hlediska národnostního, rasového nebo etnického původu, nebo hledisko odporující zásadě rovného zacházení podle jiného zákona, taktéž nesmí být jako hledisko použito hledisko těhotenství nebo mateřství. „*Naopak za diskriminační by nebylo považováno, a tedy by nezakládalo právo výpovědi pojistníka, např. zohlednění věku, bydliště či délky řidičské praxe.*“⁹⁶ Dle písm. b disponuje pojistník oprávněním vypovědět pojištění při převodu pojistného kmene pojistitele nebo jeho části nebo k přeměně pojistitele. Jako pojistný kmen je označován soubor uzavřených pojistných smluv. Ze soukromoprávního úhlu pohledu je převod pojistného kmene změnou smluvní strany, konkrétně jde o změnu na straně pojistitele, jedná se postoupení smlouvy. Z veřejnoprávního úhlu pohledu je převod pojistného kmene upraven v zákoně č. 277/2009 o pojišťovnictví Sb., zejména v § 103 – 105. „*K převodu pojistného kmene nebo jeho části může dojít buď na základě žádosti předávající a přebírající pojišťovny nebo takový postup může pojišťovně nařídit Česká národní banka (ČNB) jako orgán výkonu dohledu v pojišťovnictví.*“⁹⁷ ČNB disponuje oprávněním uložit pojišťovně převést na jinou pojišťovnu pojistný kmen nebo jeho část, pokud tato pojišťovna nevyhoví opatřením k nápravě, která jí byla nařízena popř. v souvislosti s oprávněnou obavou, že pojišťovna nebude mít dostupné prostředky, aby mohla dostat svým závazkům nebo jí byla odebráno povolení k provozování pojišťovací činnosti. Dále dle písm. b dále pojistník disponuje oprávněním vypovědět pojištění v případě, kdy mu bylo doručeno oznámení o přeměně pojistitele. Tento důvod byl do NOZ začleněn nově. Přeměny obchodních společností a družstev jsou upraveny v zákoně č. 128/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, tento zákon připouští celkem pět možností přeměny, to jsou fúze společnosti nebo družstva, rozdělení společnosti nebo družstva, převod jmění na společníka, změna právní formy a přeshraniční přemístění sídla. Dále dle písm. c disponuje pojistník oprávněním vypovědět pojištění v případě, kdy pojistiteli bylo odebráno povolení k provozování pojišťovací činnosti. ČNB disponuje oprávněním

---

⁹⁶ JANDOVÁ, L., ŠLAUF, P., SVEJKOVSKÝ, J. Pojištění v novém občanském zákoníku. Komentář. 1. vyd. Praha:C.H.Beck, s. 168

⁹⁷ JANDOVÁ, L., ŠLAUF, P., SVEJKOVSKÝ, J. Pojištění v novém občanském zákoníku. Komentář. 1. vyd. Praha:C.H.Beck, s. 169

také povolení odebrat za podmínek stanovených v zákoně č. 277/2009 o pojišťovnictví Sb., zejména v § 116 a jedná se o nejzásadnější zásah do podnikatelské činnosti pojistitele. Pojistiteli může být povolení odňato např. v případě, že je pojišťovna nebo zajišťovna předlužena, uložena opatření k nápravě nevedla k obnovení její platební schopnosti a další.

Šestou z možností zániku pojištění je dle § 2 807 NOZ zánik pojištění výpovědí před koncem pojistného období. Je-li pojištění ujednáno s běžným pojistným, zaniká pojištění na základě výpovědi pojistitele nebo pojistníka ke konci pojistného období; je-li však výpověď doručena druhé straně později než šest týdnů přede dnem, ve kterém uplyne pojistné období, zaniká pojištění ke konci následujícího pojistného období. Vypoví-li pojistitel životní pojištění, nepřihlíží se k výpovědi. Pojištění je možné sjednat s pojistným jednorázovým nebo pojistným běžným. V případě, kdy bylo pojištění uzavřeno jako pojištění s pojistným běžným, nabývá pojistné splatnosti prvním dnem pojistného období (pokud nedošlo v pojistné smlouvě k odlišnému ujednání ohledně splatnosti). „*Výpovědní lhůta počíná běžet okamžikem, kdy je výpověď doručena do sféry dispozice adresáta (viz § 570), a skončí ve stejném okamžiku, kdy nastane konec pojistného období.*“⁹⁸ Do tohoto ustanovení byla převzata úprava z § 22 ZpS, ovšem s tím rozdílem, že nedodržení šesti týdenní lhůty nezpůsobí neplatnost výpovědi, pouze dojde k přesunu účinků vyplývajících z výpovědi na uplynutí dalšího pojistného období. „*Pojištění tak může zaniknout až ke konci dalšího pojistného období, než ve kterém byla výpověď adresátovi doručena.*“⁹⁹ Zároveň je ustanoveno, že se nepřihlíží k výpovědi životního pojištění pojistitele.

Sedmou z možností je zánik pojištění odstoupením od smlouvy dle § 2 808 NOZ, tento paragraf se skládá z celkem 5 odstavců a ty jsou: (1) Porušil-li pojistník nebo pojištěný úmyslně nebo z nedbalosti povinnost stanovenou v § 2788, má pojistitel právo od smlouvy odstoupit, prokáže-li, že by po pravdivém a úplném zodpovězení dotazů smlouvu neuzavřel. Pojistník má právo od smlouvy odstoupit, porušil-li pojistitel povinnost stanovenou v § 2789. Právo odstoupit od smlouvy zaniká, nevyužije-li je strana do dvou měsíců ode dne, kdy zjistila nebo musela zjistit porušení povinnosti stanovené v § 2788. (2) Odstoupí-li pojistník od smlouvy, nahradí mu pojistitel do jednoho měsíce ode dne, kdy se odstoupení

---

⁹⁸ HULMÁK, M. a kol. Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář. 1. Vydání. Praha:C.H. Beck, 2014, s. 1375

⁹⁹ HULMÁK, M. a kol. Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář. 1. Vydání. Praha:C.H. Beck, 2014, s. 1375

stane účinným, zaplacené pojistné sníženo o to, co již případně z pojištění plnil; odstoupil-li od smlouvy pojistitel, má právo započíst si i náklady spojené se vznikem a správou pojištění. Odstoupí-li pojistitel od smlouvy a získal-li již pojistník, pojištěný nebo jiná osoba pojistné plnění, nahradí v téže lhůtě pojistiteli to, co ze zaplaceného pojistného plnění přesahuje zaplacené pojistné. (3) Byla-li smlouva uzavřena formou obchodu na dálku, má pojistník právo bez udání důvodu odstoupit od smlouvy ve lhůtě čtrnácti dnů ode dne jejího uzavření nebo ode dne, kdy mu byly sděleny pojistné podmínky, pokud k tomuto sdělení dojde na jeho žádost po uzavření smlouvy. Jedná-li se o pojištění spadající do odvětví životních pojištění podle jiného zákona, je pojistník oprávněn odstoupit od smlouvy ve lhůtě třiceti dnů ode dne, kdy obdržel sdělení o uzavření obchodu na dálku, nebo ode dne, kdy mu byly sděleny pojistné podmínky, pokud k tomuto sdělení dojde na jeho žádost po uzavření smlouvy; to platí i v případě, kdy byla smlouva uzavřena jinak než formou obchodu na dálku. (4) Odstavec 3 se nepoužije na smlouvy spadající do pojištění pomoci osobám v nouzi během cestování nebo pobytu mimo místa svého bydliště včetně pojištění finančních ztrát bezprostředně souvisejících s cestováním, jestliže byly tyto smlouvy sjednány na dobu kratší než jeden měsíc. (5) Odstoupí-li pojistník od smlouvy podle odstavce 3, vrátí mu pojistitel bez zbytečného odkladu, nejpozději však do třiceti dnů ode dne, kdy se odstoupení stane účinným, zaplacené pojistné; přitom má právo odečíst si, co již z pojištění plnil. Bylo-li však pojistné plnění vyplaceno ve výši přesahující výši zaplaceného pojistného, vrátí pojistník, popřípadě pojištěný nebo obmyšlený, pojistiteli částku zaplaceného pojistného plnění, která přesahuje zaplacené pojistné.

Důležitým ustanovením týkající se zániku pojištění je § 2 809 NOZ, *který opravňuje pojistitele k odmítnutí pojistného plnění, byla-li příčinou pojistné události skutečnost, a) o které se dozvěděl až po vzniku pojistné události, b) kterou při sjednávání pojištění nebo jeho změny nemohl zjistit v důsledku zaviněného porušení povinnosti stanovené v § 2 788, c) pokud by při znalosti této skutečnosti při uzavírání smlouvy tuto smlouvu neuzavřel nebo pokud by ji uzavřel za jiných podmínek. „Nová právní úprava omezila právo pojistitele odmítnout pojistné plnění. Odmítnutí pojistného plnění je jednostranným právním jednáním pojistitele, které je částečně prevenčního a sankčního charakteru, a je třeba jej striktně odlišit od nevyplacení pojistného plnění (označovaného často jako tzv.*

*zamítnutí pojistného plnění).*¹⁰⁰ Samotné nevyplacení pojistného plnění za situace, kdy na něj oprávnění nevzniká (může se jednat např. o výluky z pojištění apod.), neovlivňuje samo o sobě další trvání pojistného vztahu. Jestli by zánik pojištění mělo nastat, je zapotřebí, aby k tomu došlo na základě jiné právní skutečnosti nebo v souvislosti s právním jednáním některé ze smluvních stran. Na druhé straně odmítnutí pojistného plnění je speciálním právem pojistitele, které může pojistitel využít pouze za zákonných podmínek, které musí být splněny kumulativně, viz výše obsah paragrafu 2 809 NOZ. Za důsledek odmítnutí pojistného dle tohoto ustanovení je označován zánik pojištění, konkrétně den, kdy bylo pojistné plnění odmítnuto. Základní dispozicí, za kterou je možné toto právo využít je tedy nedodržení povinnosti zájemce o pojištění nebo pojistníka (popř. pojištěného v případě, že se jedná o osobu rozdílnou od pojistníka) odpovědět reálně a upřímně dotazy pojistitele, které jim byly položeny nejčastěji v písemné formě při uzavírání pojištění a které disponují zásadním významem pro pojistitelův posudek, jak zhodnotí pojistné riziko, zda vůbec přistoupí k uzavření pojištění a za jakých konkrétních podmínek. Této povinnosti je řádně dostáno, v případě, že zájemce odpovídá pravdivě a nezamlčí nic podstatného. Jestliže by zájemce zamlčel nějakou nepodstatnou a irelevantní skutečnost, nedošlo by k porušení povinnosti. Za situace, kdy se k pojistiteli dostane informace, o tom, že došlo k porušení povinnosti pojistníka nebo pojištěného, ať už by šlo o úmyslné či nedbalostní porušení povinnosti, má pojistitel právo od takové smlouvy odstoupit ve dvou měsíční lhůtě ode dne, kdy takové porušení povinnosti zjistil nebo zjistit musel, dokáže-li, že při pravdivém a úplném zodpovězení otázek by nedošlo k uzavření pojistné smlouvy. „*Právo odstoupit od smlouvy je právem pojistitele a je na jeho zvážení, zda toho právo uplatní. Pokud dojde k odstoupení od smlouvy podle § 2 808, má toto odstoupení účinky ex tunc, na rozdíl od zániku pojištění v případě odmítnutí pojistného plnění.*“¹⁰¹ Před účinností NOZ, tedy před 1. 1. 2014, měl pojistitel dle judikatury pouze právo na odmítnutí pojistného plnění, nikoliv na odstoupení od smlouvy, v souvislosti s tím, že se dozví po pojistné události, že důvodem pojistné události byla skutečnost, kterou vědomě zatajila druhá smluvní strana a zejména to, že tato skutečnost byla pro uzavření pojistné smlouvy podstatná.

¹⁰⁰ JANDOVÁ, L., ŠLAUF, P., SVEJKOVSKÝ, J. Pojištění v novém občanském zákoníku. Komentář. 1. vyd. Praha:C.H.Beck, s. 182

¹⁰¹ JANDOVÁ, L., ŠLAUF, P., SVEJKOVSKÝ, J. Pojištění v novém občanském zákoníku. Komentář. 1. vyd. Praha:C.H.Beck, s. 185

Dalším podstatným ustanovením je § 2 810 NOZ, jenž stanovuje, že *pojištění zaniká zánikem pojistného zájmu, zánikem pojistného nebezpečí, dnem smrti pojištěné osoby, dnem zániku pojištěné právnické osoby bez právního nástupce nebo dnem odmítnutí pojistného plnění*. Jedná se o demonstrativní výčet důvodů zániku pojištění analogicky jako § 25 ZpS.

6. Druhy pojištění z hlediska rekodifikace podle NOZ

Základním členěním pojištění je na pojištění riziková (tedy neživotní) a pojištění rezervotvorná (tedy životní), tyto dva druhy pojištění jsou děleny z hlediska způsobu tvorby rezerv. „*Pojištění riziková, v rámci kterých platí podmíněná návratnost finančních prostředků daná vznikem pojistné události. U těchto pojištění není jasné, zda pojistná událost jednoznačně vznikne. Jestliže k pojistné události nedojde během trvání pojištění, pojišťovna neposkytuje pojistné plnění. Počet pojistných událostí během trvání pojištění není omezený. Pojistné se vlastně během pojistného období v pojišťovně při provozování pojištění spotřebuje na pokrytí rizik (výplatu pojistného plnění).*“¹⁰² U rizikových pojištění dochází ke spotřebování pojistného v průběhu pojistné doby a nedochází k vytváření rezervy. Pojištění rezervotvorná jsou ta, u kterých jsou produkovány pojistné rezervy na výplaty pojistných plnění po vzniklých pojistných událostí, jedná se o pojistné události, o kterých je jednoznačně známo, že v budoucnosti nastanou.

A dále se zaměřím na úpravu životních a neživotních pojištěním tak jak jsou regulovány v NOZ.

6.1. Pojištění životní

Problematika životního pojištění je upravena v § 2 833 – 2 843 NOZ, konkrétně v části čtvrté dílu patnáctého oddílu druhého pododdílu pátého. Tato ustanovení se recipovala z ustanovení § 54 a § 55 ZpS. Byla ovšem navržena novela spočívající ve zrušení zákazu pojištění pro případ smrti dítěte, ke které by došlo do tří let jeho věku, nebo pro případ potratu nebo narození mrtvého dítěte.

Životní pojištění mají za cíl pokrývat rizika, jež ohrožují životy lidí. Z těchto životních pojištění jsou vyplácena pojistná plnění na základě pojistných událostí, které se týkají života pojištěných osob nebo jiných osob. Životní pojištění jsou dle § 2 833 NOZ uzavírána pro případ smrti, dožití se určitého věku nebo dne určeného smlouvou jako konec pojištění, anebo pro případ jiné skutečnosti týkající se změny osobního postavení člověka lze ujednat jen jako pojištění obnosové. „*Toto ustanovení shodně s předchozí právní úpravou upravuje samostatně životní pojištění pro soukromoprávní účely. Bude tedy zachován stávající stav, kdy existují dvě definice životního pojištění (veřejnoprávní úprava je obsažena v zákoně č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví,*

---

¹⁰² DUCHÁČKOVÁ, E. : Pojištění a pojišťovnictví. Ekopress, s.r.o., 2015, s. 43

příloha I část A). ¹⁰³ Za životní pojištění není považováno úrazové pojištění a ani nemocenské pojištění, i v případech kdy bylo uzavřeno jako doplňkové pojištění k pojištění životnímu, neboť tato pojištění jsou upraveny v oddílu 6 a 7 NOZ, konkrétně úrazové pojištění v pododdílu 6 v § 2 844 – 2 846 NOZ a nemocenské pojištění v pododdílu 7 v § 2 847 – 2 848 NOZ.

V životním pojištění platí, že pojištěným může být už z jádra věci pouze fyzická osoba, ale pojistníkem či obmyšleným může být jak fyzická, tak i právnická osoba.

Hlavním účelem uzavření životního pojištění je zajistit osobu pojištěného popř. jeho rodiny pro případy, kdy dojde k poklesu jeho příjmů nebo k zabezpečení rodiny pro případ smrti pojištěného.

Co se týká pojištění pro případ smrti, je za pojistnou událost považována pouze smrt pojištěného, ke které dojde v době trvání pojištění. V případě, kdy ke smrti pojištěného nedojde za dobu trvání pojištění, nemá pojistitel povinnosti vyplatit pojistné plnění a dojde k zániku pojištění při dožití pojištěného konce pojistné doby bez náhrady.

Obnosové pojištění je regulováno v § 2 821 – 2 823 NOZ, kdy je stanovena povinnost pojistitele poskytnout v případě pojistné události jednorázové či opakované pojistné plnění v ujednaném rozsahu. Dále je stanoveno, že základem pro určení výše pojistného a pro výpočet pojistného plnění je částka určená na návrh pojistníka, kterou má pojistitel v případě vzniku pojistné události vyplatit, anebo výše a četnost vyplácení důchodu.

U životního pojištění je charakteristickým znakem nízké pojistné v porovnání k pojistné částce. *„Jako variantu pojištění pro případ smrti můžeme chápat pojištění nákladů na pohřeb. K výplatě pojistného plnění dochází v případě smrti, sjednané pojistné částky jsou obvykle s ohledem na účel pojištění nižší.* ¹⁰⁴

Co se týká pojištění pro případ dožití, označujeme za pojistnou událost dožití se určitého věku popř. dne, který je blíže specifikován v pojistné smlouvě jako konec pojištění. Mluvíme zde o pojištění s tzv. spořicí složkou, kdy je pojištění uzavírání se záměrem finančně zabezpečit určené osoby. Taktéž je možné uzavřít pojištění pro případ dožití, ve kterém se sjedná navrácení již

---

¹⁰³ JANDOVÁ, L., ŠLAUF, P., SVEJKOVSKÝ, J. Pojištění v novém občanském zákoníku. Komentář. 1. vyd. Praha:C.H.Beck, s. 251

¹⁰⁴ JANDOVÁ, L., ŠLAUF, P., SVEJKOVSKÝ, J. Pojištění v novém občanském zákoníku. Komentář. 1. vyd. Praha:C.H.Beck, s. 252

zaplaceného pojistného za pojištění pro případ smrti pojištěného.

V praxi častokrát dochází k uzavření pojištění pro případ smrti spolu s pojištěním pro případ dožití, v případě takového pojištění, tedy vždy nastane pojistná událost. Z toho důvodu je pojišťovna povinna produkovat rezervu pojistného životních pojištění a takové pojištění zařazujeme mezi rezervotvorná pojištění. V teorii je taktéž takové pojištění nazýváno smíšené.

Speciální skupinou životního pojištění je investiční životní pojištění, které dovoluje pojištěnému rozhodnout se, jak bude jím uhrazené pojistné investováno. Pojistník v takto uzavřeném pojištění nese riziko investice (podle jím vybrané investiční strategie) a návratnost investice není (až na výjimky) zaručena.

Mezi další druh životního pojištění je řazeno pojištění pro případ jiné skutečnosti týkající se osobního postavení člověka. „Z nejčastějších pojištění v praxi pod tento typ pojištění řazených lze jmenovat pojištění plné invalidity, pojištění závažných onemocnění, svatební pojištění či studijní pojištění.“¹⁰⁵

Za pojistnou událost v případě pojištění plné invalidity je považováno přiznání invalidního důchodu stanoveného typu (invalidita II. a III. stupně) za dobu trvání uzavřeného pojištění. V případě pojištění závažných onemocnění je pojistnou událostí zjištění diagnózy nebo absolvování operace shodující se s definicí závažného onemocnění, tak jak je uvedeno v pojistné smlouvě. Může se jednat např. o infarkt, rakovinu, Parkinsonovu nemoc apod.

6. 2. Pojištění neživotní

Neživotní pojištění pokrývá celou škálu pojistných nebezpečí neživotního charakteru. V rámci neživotních pojištění dochází ke krytí rizik různého charakteru, mezi ně patří např. rizika ohrožující zdraví a životy lidí (např. úraz, nemoc, apod.), dále rizika způsobující přímé věcné škody (např. odcizení, živelní rizika apod.) či rizika vyvolávající finanční ztráty (např. úvěrová rizika, investiční rizika apod.). Mezi neživotní pojištění jsou řazena všechna pojištění, u nichž není alespoň jedním ze základních rizik, ohledně kterého je pojištění uzavíráno, smrt nebo dožití se určitého věku.

---

¹⁰⁵ JANDOVÁ, L., ŠLAUF, P., SVEJKOVSKÝ, J. Pojištění v novém občanském zákoníku. Komentář. 1. vyd. Praha:C.H.Beck, s. 252

6. 2. 1. Úrazové pojištění

Úrazové pojištění je upraveno v § 2 844 – 2 846 NOZ, konkrétně v části čtvrté dílu patnáctého oddílu druhého pododdílu šestého. Došlo k recepci ustanovení obsažených v § 60 až 62 ZpS a to bez podstatných změn. Ovšem nedošlo k recepci legální definice úrazu, neboť je opět kladen důraz na smluvní volnost stran a z toho důvodu, je ponechána smluvním stranám možnost vymezit úraz v pojistné smlouvě dle individuálních potřeb.

Dle ustanovení § 2 844 NOZ „z úrazového pojištění poskytne pojistitel pojistné plnění ve výši ujednané ve smlouvě, došlo-li k úrazu pojištěného“. Úrazové pojištění je možné uzavřít jak pojištění škodové (upraveno v § 2 811 – 2 820 NOZ, dle § 2 811 *poskytne pojistitel při škodovém pojištění pojistné plnění, které v ujednaném rozsahu vyrovnává úbytek majetku vzniklý v důsledku pojistné události*) tak pojištění obnosové (viz výše). „Zákon o pojistné smlouvě definoval úraz v § 60 odst. 3 jako „neočekávané a náhlé působení zevních sil nebo vlastní tělesné síly nezávislé na vůli pojištěného, ke kterému došlo během trvání soukromého pojištění a kterým bylo pojištěnému způsobeno poškození zdraví nebo smrt.“¹⁰⁶ Za pojistné nebezpečí je tedy označeno neočekávané a náhlé působení zevních sil nebo vlastní tělesné síly nezávislé na vůli pojištěného. V případě úrazového pojištění je za pojistnou událost tedy považován zranění pojištěného v důsledku pojistného nebezpečí, který nastal v době trvání pojištění a vyvolal poškození zdraví nebo smrt, a to nezávisle na tom, zda došlo k poškození zdraví nebo smrti u pojištěného až po skončení pojistné doby. V souvislosti s tím, že je úrazové pojištění velice obecně definováno zahrnuje toho pojištění mnoho doplnění, které dále upřesňují, co se za úraz považuje, a taktéž celou řadu smluvních výluk, které dále specifikují obsah pojmu úraz. „Výluky můžeme rozdělit na obecné výluky, vztahující se tradičně i k jiným pojištěním, např. důsledky občanské války, válečné události, účasti pojištěného na straně iniciátora při občanských nepokojích, vnitrostátních násilných nepokojích a stávkách, působení jaderné energie, chemické nebo biologické kontaminace. Druhou skupinu tvoří výluky vážící se speciálně k úrazovému pojištění, které de facto představují negativní definici úrazu. Úrazem obvykle např. není: přerušení nebo poškození degenerativně změněných anatomických částí těla nebo orgánů (např. Achillova šlacha), náhlé ploténkové páteřní syndromy, poškození meziobratlových

¹⁰⁶ HULMÁK, M. a kol. Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář. 1. Vydání. Praha: C.H. Beck, 2014, s. 1430

*plotének, únavové zlomeniny, infekční nemoc, a to i v případě, že k jejímu přenosu došlo v souvislosti s úrazem, tělesné poškození vzniklé v souvislosti s pokusem o sebevraždu nebo pokusem o sebepoškození, tělesné poškození vzniklé při řízení auta pojištěným, který není držitelem příslušného řídičského oprávnění.*¹⁰⁷ Je tedy nutné si uvědomit, že ne každý úraz vyhovuje či lépe řečeno naplňuje definici pojistné události. V NOZ tedy již nenacházíme definici úrazu a v důsledku toho je třeba dožadovat se u pojistitele podrobného vymezení pojistné události v pojistné smlouvě (resp. v pojistných podmínkách, oceňovacích tabulkách apod.), která obsahuje definování úrazu, ale taktéž patřičné obeznámení zájemce o pojištění s obsahem pojmu úraz a pojistné události, jenž zakládá pojistiteli povinnost poskytnout pojistné plnění.

Ustanovení § 2 845 NOZ zakládá pojistiteli právo odmítnout poskytnutí pojistného plnění, došlo – li k úrazu pojištěného v souvislosti s činem, pro který byl pojištěný uznán vinným úmyslným trestným činem, nebo kterým si úmyslně ublížil na zdraví. Toto ustanovení vyplývá z neodmyslitelného principu pojištění, tedy nahodilost, neboť vznik povinnosti pojistitele poskytnout pojistné plnění je spjat se vznikem nahodilé skutečnosti, jenž je dále specifikována v pojistné smlouvě jako pojistná událost, z toho důvodu má pojistitel právo odmítnout pojistné plnění, v případech, kdy pojištěný sám svým protizákonným jednáním či porušením povinnosti přecházet škodám na zdraví, přispěje ke vzniku pojistné události.

6. 2. 2. Pojištění pro případ nemoci

Pojištění pro případ nemoci je upraveno v § 2 847 - 2848 NOZ, konkrétně v části čtvrté dílu patnáctého oddílu druhého pododdílu sedmého. I v tomto případě došlo k recepci úpravy obsažené v ZpS konkrétně v § 62 odst. 1 a v § 62 odst. 4. Dle § 2 847 „*v pojištění pro případ nemoci hradí pojistitel za pojištěného oprávněné osobě v ujednaném rozsahu náklady nebo ujednanou částku na zdravotní péči vzniklé v důsledku nemoci nebo následku úrazu a úkonů souvisejících se zdravotním stavem pojištěného, zejména s nemocí, úrazem, těhotenstvím a preventivní nebo dispenzární péčí nebo s jinými skutečnostmi souvisejícími se zdravotním stavem pojištěného*“. Hlavním účelem uzavření takového pojištění je pojistná ochrana před počátkem potřeby zaplacení výdajů spojenými se zdravotní

---

¹⁰⁷ JANDOVÁ, L., ŠLAUF, P., SVEJKOVSKÝ, J. Pojištění v novém občanském zákoníku. Komentář. 1. vyd. Praha:C.H.Beck, s. 269

péči zejména v podobě náhrady ztráty výdělků či možnosti dovolit si nadstandardní péči apod. Taktéž toto pojištění je možné sjednat jako obnosové nebo škodové. „*Od způsobu pojištění se pak bude odvíjet charakter pojistného plnění, který bude buď do výše vynaložených nákladů na zdravotní péči (škodový princip), anebo ve formě paušální částky (obnosové princip).*“¹⁰⁸

Dle § 2 848 v případě, kdy došlo ke sjednání čekací doby, je nepřipustné, aby tato doba přesahovala ve své délce 3 měsícem v případě porodu, psychoterapie, zubních a ortopedických náhrad 8 měsíců a pro případ ošetrovatelské péče 3 roky ode dne počátku pojištění. Tato čekací doba byla regulována v § 3 písm. y ZpS jako „*doba, po kterou nevzniká pojistiteli povinnost poskytnout pojistné plnění z událostí, které by jinak byly pojistnými událostmi.*“ Ustanovení § 2 848 je kogentní, tudíž není možné tuto dobu sjednat v pojistné smlouvě delší.

6. 2. 3. Pojištění majetku

Pojištění majetku je upraveno v § 2 849 - 2855 NOZ, konkrétně v části čtvrté dílu patnáctého oddílu druhého pododdílu osmého.

Dle ustanovení § 2 489 o pojistné hodnotě platí, že „*není – li při pojištění majetku ujednána pojistná hodnota, představuje hodnotu obvyklá cena, kterou má majetek v době, ke které se určuje jeho hodnota.*“ „*Pojistná hodnota je údaj pojistné smlouvy určující dohodnutý rozsah nevyšší možné majetkové újmy, kterou by mohla pojistná událost způsobit.*“¹⁰⁹ Ustanovení tohoto paragrafu je převzato z § 37 odst. 3 ZpS, odstavec 1 a 2 tohoto paragrafu se jeví jako nadbytečné převzít do NOZ, jedním z důvodů je, že pojem majetku je v § 495 NOZ definován jako „*souhrn všeho co patří osobě*“ a proto již zákonodárce neshledal jako nutné převzít § 37 odst. 1 ZpS, že „*lze pojistit věc, soubor věcí nebo jiný majetek.*“ Taktéž nedošlo k recepci ustanovení § 37 odst. 2 ZpS, a nadále je ponechání na vůli stran zda si ujednají pojištění majetku jako obnosové či jako škodové.

Dalším důležitým ustanovením je § 2 850, který stanovuje v odstavci 1, že „*je-li pojištěna hromadná věc, vztahuje se pojištění na všechny věci, které k hromadné věci náleží při vzniku pojistné události. Ustanovení o pojistné částce nebo limitu pojistného plnění, o pojistné hodně, o podpojištění a přepojištění se*

¹⁰⁸ HULMÁK, M. a kol. Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář. 1. Vydání. Praha:C.H. Beck, 2014, s. 1436

¹⁰⁹ PAULDURA, L. a kol. Slovník právních pojmů. Občanský zákoník. Praha:Wolters Kluwer, a.s., 2014. s. 100

vztahují na celou hromadnou věc. Vztahuje-li se na pojištění několika hromadných věcí, určí se pojistná částka nebo limit pojistného plnění na každý soubor samostatně.“ A v odstavci 2 stanovuje, že „je-li pojištěn soubor věcí, použije se odstavec 1 obdobně“. Jedná se o speciální ustanovení k ustanovení § 2 849. NOZ definuje hromadnou věc v § 501 NOZ jako „soubor jednotlivých věcí náležejících téže osobě, považovaný za jeden předmět a jako takový nesoucí společné označení, pokládá se za celek a tvoří hromadnou věc“.

V souvislosti se šetřením pojistné události viz níže je upraveno v odstavci 1 § 2 851 NOZ, že v případě, kdy „byl majetek pojistnou událostí poškozen nebo zničen, zdrží se osoba, která má právo na pojistné plnění, oprav poškozeného majetku nebo odstraňování zbytků zničeného majetku, dokud s tím pojistitel neprojeví souhlas. Byla-li ujednána doba, do jejíhož uplynutí se má pojistitel vyjádřit, zaniká tato povinnost nejpozději uplynutím této doby; nebyla-li ujednána, zaniká tato povinnost, nevyjádří-li se pojistitel v době přiměřené okolnostem případu“. Dále je stanoveno v odstavci 2, že „odstavec 1 se nepoužije, je-li potřebné začít s opravou majetku nebo s odstraňováním jeho zbytků dříve z důvodu bezpečnosti, ochrany zdraví nebo životního prostředí nebo z jiného závažného důvodu“. Oprávněná osoba má tedy za povinnost posečkat s opravou majetku, u kterého došlo k poškození následkem pojistné události, anebo s likvidací zbytků zničeného majetku, a to dle instrukcí pojistitele, avšak nejdéle po dobu stanovenou v pojistné smlouvě. Dodržení této povinnosti je v zájmu oprávněné osoby, neboť rozsah poškození pojištěného majetku tak mlže být náležitým způsobem vyšetřen a výsledek tohoto šetření následně poslouží jako podklad pro stanovení správné výše pojistného plnění. „V pojistné smlouvě nelze stanovit neúměrně dlouhou dobu, po kterou je oprávněná osoba povinna vyčkat s opravou poškozeného majetku nebo odklizením jeho zbytků. Pokyn pojistitele nebo dobu uvedenou v pojistné smlouvě není nutné dodržet, jestliže tomu brání důvody bezpečnostní, ochrany zdraví nebo životního prostředí nebo jiné závažné důvody, které v hodnotovém žebříčku stojí výše než pasivní přihlížení navyšování škody do okamžiku obdržení souhlasu pojistitele.“¹¹⁰

Taktéž je potřeba zmínit § 2 852 NOZ, který upravuje nalezení ztraceného nebo odcizeného majetku po pojistné události a to konkrétně takto v odstavci 1 „Zjistí-li po události, z níž uplatňuje právo na pojistné plnění, pojistník nebo jiná

---

¹¹⁰ HULMÁK, M. a kol. Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář. 1. Vydání. Praha:C.H. Beck, 2014, s. 1441

oprávněná osoba, že byl nalezen ztracený nebo odcizený majetek, jehož se tato událost týká, oznámí to pojistiteli bez zbytečného odkladu. Majetek se však za nalezený nepovažuje, pokud a) byla pozbyta jeho držba a nelze-li ji buď vůbec znovu nabýt, nebo lze-li ji dosáhnout jen s nepřiměřenými obtížemi nebo náklady, nebo b) věc byla poškozena do té míry, že jako taková zanikla, nebo ji lze opravit jen s nepřiměřenými náklady.“ a v odstavci 2 „Poskytl-li pojistitel po vzniku pojistné události pojistné plnění, nepřechází na něho vlastnické právo k pojištěnému majetku, ale má právo na vydání toho, co na pojistném plnění poskytl. Oprávněná osoba si však může odečíst náklady účelně vynaložené na odstranění závad vzniklých v době, kdy byla zbavena možnosti s majetkem nakládat.“ Mezi jednu z nejdůležitějších povinností pojistníka popř. oprávněné osoby patří povinnost informovat pojistitele po pojistné události nebo po vyplacení pojistného plnění skutečnosti, že došlo k nalezení ztraceného nebo odcizeného majetku, kterého se pojistná událost týkala. Z podstaty věci je nutné podotknout, že se vždy bude jednat o věci movité. V případě, kdy pojistitel na základě pojistné události v podobě odcizení či ztráty dojde k vyplacení pojistného plnění a následně se tento odcizený či ztracený majetek objeví, přísluší pojistiteli právo na sdělení takové skutečnosti, neboť za takového stavu došlo k vyplacení pojistného plnění za újmu, ke které nedošlo.

Mezi další zásadní ustanovení týkající se pojištění majetku patří beze sporu § 2 853 NOZ, jenž se týká institutu přepojištění. Dle tohoto paragrafu odstavce 1 *„Převyšuje-li pojistná částka pojistnou hodnotu pojištěného majetku, mají pojistitel i pojistník právo navrhnout druhé straně, aby byla pojistná částka snížena při současném poměrném snížení pojistného pro další pojistné období, následující po této změně. Neprijme-li strana návrh do jednoho měsíce ode dne, kdy jej obdržela, pojištění zaniká.“* a dle odstavce 2 *„Převyšuje-li pojistná částka pojistnou hodnotu pojištěného majetku a bylo-li ujednáno jednorázové pojistné, má pojistitel právo domáhat se snížení pojistné částky pod podmínkou, že bude poměrně sníženo i pojistné, a pojistník má právo domáhat se snížení pojistného pod podmínkou, že bude poměrně snížena i pojistná částka“.* *„Jestliže při uzavření pojistné smlouvy byla stanovena pojistná částka tak, že převyšovala pojistnou hodnotu pojištěného majetku, popř. tento stan nepoměru hodnoty pojištěného majetku a pojistné částky nastane kdykoli během pojistné doby, mohou účastníci pojistné smlouvy navrhnout, aby pojistná částka byla snížena a*

s ní samozřejmě i pojistné. ¹¹¹ ZpS stanovil v souvislosti s tímto paragrafem nový typ zániku pojištění, ale pouze za té situace, kdy návrh na snížení pojistné částky byl podán pojistníkem. Ale dle NOZ k zániku pojištění dojde za situace, kdy návrh na snížení pojistné částky nebude odsouhlasen kteroukoliv ze smluvních stran.

NOZ také upravuje institut podpojištění a to v § 2 854 následovně *„Je-li pojistná částka v době pojistné události nižší než pojistná hodnota pojištěného majetku, sníží pojistitel pojistné plnění ve stejném poměru, v jakém je výše pojistné částky ke skutečné výši pojistné hodnoty pojištěného majetku; to neplatí, ujednají-li strany, že pojistné plnění sníženo nebude.“*

6. 2. 4. Pojištění právní ochrany

Pojištění právní ochrany je upraveno v § 2 856 - 2860 NOZ, konkrétně v části čtvrté dílu patnáctého oddílu druhého pododdílu devátého.

Dle § 2 856 odstavce 1 *„Smlouvou o pojištění právní ochrany se pojistitel zavazuje v ujednaném rozsahu hradit náklady pojištěného spojené s uplatněním jeho práva a poskytovat služby s tím spojené.“* Dle odstavce 2 *„Bylo-li pojištění právní ochrany ujednáno ve smlouvě uzavřené pro více pojistných nebezpečí (sdružená pojistná smlouva), je ujednání platné, uvede-li se ve zvláštní části smlouvy, kde se ujedná obsah a rozsah pojištění právní ochrany, jakož i výše pojistného za pojištění právní ochrany.“* A dle odstavce 3 *„Pojištění právní ochrany lze ujednat pouze jako pojištění škodové.“* Jedná se o implementaci směrnice Rady 87/344/EHS ze dne 22. Června 1987 o koordinaci právních a správních předpisů týkající se pojištění právní ochrany, tato implementace byla provedena s účinností ke dni vstupu ČR do Evropské Unie tedy ke dni 1.5.2004. Tento paragraf přejal obsah § 42 ZpS.

6. 2. 5. Pojištění odpovědnosti

Pojištění právní ochrany je upraveno v § 2 861 - 2867 NOZ, konkrétně v části čtvrté dílu patnáctého oddílu druhého pododdílu desátého.

V rámci tohoto typu pojištění došlo k převzetí obsahu ustanovení § 43 – 46 ZpS a to pouze s drobnějšími systematickými a stylistickými úpravami.

Dle § 2 861 odstavce 1 *„Z pojištění odpovědnosti má pojištěný právo, aby za něho*

---

¹¹¹ HULMÁK, M. a kol. Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář. 1. Vydání. Praha:C.H. Beck, 2014, s. 1442

pojistitel v případě pojistné události nahradil poškozenému škodu, popřípadě i jinou újmu, v rozsahu a ve výši určené zákonem nebo smlouvou, vznikla-li povinnost k náhradě pojištěnému.“ A dle odstavce 2 *„Poškozenému vzniká právo na plnění proti pojistiteli, jen bylo-li to ujednáno, anebo stanoví-li tak jiný zákon.*“ A dle odstavce 3 *„Pojištění lze ujednat jen jako pojištění škodové.“* Obecný záměr tohoto druhu pojištění je poskytnout oprávněné osobě pojistné plnění a to jako náhradu za škodu nebo újmu, k jejichž úhradě je pojištěný povinný. *„Plněním z pojištění odpovědnosti je i splnění tzv. „refundačního“ závazku pojistitele podle § 2 856 odst. 1, pokud škůdce nahradí poškozenému škodu (popř. újmu) sám s účinky vůči pojistiteli.“*¹¹² Konkrétní předpoklady pro vznik i rozsah povinnosti nahradit škodu, respektive újmu plynou ze zákonných ustanovení nebo z uzavřené smlouvy. Je nezbytně nutné, aby povinnost pojištěného nahradit škodu, respektive újmu byla sjednána v pojistné smlouvě, a to buď přímo ve smluvních ujednáních anebo nepřímou např. v pojistných podmínkách.

6. 2. 6. Pojištění úvěru nebo záruky

Pojištění úvěru nebo záruky je upraveno v § 2 868 - 2870 NOZ, konkrétně v části čtvrté dílu patnáctého oddílu druhého pododdílu jedenáctého. I u tohoto typu pojištění došlo k převzetí úpravy obsažené v ZpS konkrétně v § 47 a 48.

Dle § 2 868 odstavce 1 *„Pojištění úvěru se ujednává na ochranu před majetkovými důsledky, které mohou pojištěnému vzniknout nesplácením poskytnutých peněžních prostředků dlužníkem.“* A dle odstavce 2 *„Pojištění záruky se ujednává pro případ plnění z ručitelského závazku pojištěného, propadnutí kauce či jistoty, anebo plnění z kauce či jistoty nebo z jiného obdobného ujednaného důvodu.“* A dle odstavce 3 *„Pojištění úvěru nebo záruky lze ujednat jen jako pojištění škodové.“*

6. 2. 7. Pojištění finančních ztrát

Pojištění finančních ztrát je upraveno v § 2 871 - 2872 NOZ, konkrétně v části čtvrté dílu patnáctého oddílu druhého pododdílu dvanáctého. Dle § 2 871 odstavce 1 *„Předmětem pojištění finančních ztrát jsou vynaložené náklady, které vznikly v důsledku škodné události, nebo ušlý zisk, anebo jiné finanční ztráty určené ve*

---

¹¹² HULMÁK, M. a kol. Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář. 1. Vydání. Praha:C.H. Beck, 2014, s. 1449

smlouvě. “ Pojištění je možné sjednat jako pojištění škodové a taktéž jako pojištění obnosové. Opět došlo k převzetí toho ustanovení z § 48 ZpS, pouze dle nové úpravy je možno tento typ pojištěné sjednat jako škodové a taktéž jako obnosové, což ZpS neumožňoval.

7. Závěr

Závěrem bych chtěla říci, jak jsem taktéž nastínila v úvodu, že pojistné právo je odvětví práva, které se nějakým, byť mnohdy i nepatrným způsobem, dotýká v podstatě každého z nás, ať již přímo či nepřímo. Z toho důvodu je nutné do tohoto odvětví práva alespoň částečně proniknout. Tato diplomová práce z mého úhlu pohledu splnila svůj účel, a to seznámit nejen širokou, ale i odbornou veřejnost s novelou v oblasti pojistného práva, konkrétně té části, jež je obsažena v Novém občanském zákoníku, tedy zejména s oblastí pojištění.

Tato diplomová práce byla zaměřena na úpravu pojistného práva v pojišťovnictví s ohledem na rekonstrukci Nového občanského zákoníku, jak již jsem nastínila v úvodu cílem této práce, bylo podat ucelený výklad o tomto tématu, což se dle mého názoru podařilo.

Ve druhé kapitole jsem podala historický náhled na vývoj právní úpravy pojistného práva. Tuto kapitolu jsem dále rozčlenila na 4 podkapitoly, první se věnovala historickému vývoji pojišťovnictví a pojištění v Českých zemích až do roku 1918, ve druhé jsem se zaměřila na historický vývoj pojišťovnictví a pojištění v Československu od roku 1918 do roku 1945, třetí byla věnována historickému vývoji pojišťovnictví a pojištění v Československu od roku 1945 do roku 1993 a obsahem poslední čtvrté kapitoly byl historický vývoj pojišťovnictví a pojištění v Československu od roku 1990 do současnosti.

Třetí kapitola nazvaná Pojistné právo v pojišťovnictví byla opět rozdělena na 4 podkapitoly, kdy první podkapitola, Úvod do pojistného práva, podala základní vhled do této problematiky. Dále druhá podkapitola nazvaná Prameny pojistného práva se zaměřila zejména na elementární informace o pramenech práva obecně a následně uvedla výčet nejdůležitějších pramenů práva vztahujících se k pojistnému právu. Třetí podkapitola se zabývala zejména obsahem pojmu pojištění, tak jak je chápán v našich právních předpisech a dále čtvrtá podkapitola pojišťovnictví byla opět věnována pojmu pojišťovnictví a jeho popisu.

Obsahem čtvrté kapitoly je komparace právní úpravy pojistného práva v pojišťovnictví, jež byla obsažena v zákoně č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě a taktéž v zákoně č. 40/1964 Sb., občanský zákoník s právní úpravou obsaženou v zákoně č. 89/2012 Sb., nový občanský zákoník. Tato kapitola byla rozdělena na 3 stěžejní podkapitoly. V první podkapitole věnované zákonu o pojistné smlouvě, jsem se snažila podat výklad obsahu tohoto zákona. Ve druhé podkapitole jsem se

ve stručnosti věnovala novému občanskému zákoníku. Ve třetí podkapitole jsem se zaměřila na úvod do jednotlivých pojmů souvisejících s pojistným právem a snažila jsem se vybrat opravdu ty nejdůležitější z nich a také jsem se zaměřila na srovnání těchto pojmů s dřívější právní úpravou. Dále byla třetí kapitola věnována promlčení a prekluzi práva na plnění z pojištění z hlediska rekodifikace a taktéž jsem se zaměřila na náhradu škody související s pojistným právem a to opět s ohledem na rekodifikaci soukromého práva.

Pátá kapitola se zabývala pojistnou smlouvou a to konkrétně jejím vzniku, změně a zániku, tak jak je momentálně upravena a znovu jsem se zaměřila zejména na srovnání právních úprav.

Šestá již poslední kapitola měla za cíl poskytnout v základní rovině náhled od problematiky jednotlivých typů pojištění, a to zejména pojištění životních a neživotních.

Rekodifikace v oblasti pojistného práva a taktéž se souvisejícími instituty zmíněnými v této diplomové práci, jako např. promlčení a náhrada škody, přinesla nepochybně mnoho změn, které dle mého názoru jsou změnami přínosnými pro osoby, jež se tato problematika přímo dotýká. Nový občanský zákoník obsahuje nejen v části týkající se pojistného práva mnoho dispozitivních ustanovení, z toho důvodu je nutné při sjednávání konkrétních smluvních závazků dbát na zvýšenou pozornost při jejich uzavírání.

Co se týká konkrétně problematiky pojištění, znamenala rekodifikace soukromého práva zejména recepci dříve samostatného zákona o pojistné smlouvě přímo do obsahu nového občanského zákoníku a v souvislosti s touto recepcí došlo ke snížení počtu definic v něm obsažených a taktéž již např. není přímo určen obsah pojistné smlouvy, z toho vyplývá, že je opět velice kladen důraz na autonomii vůle smluvních stran a tudíž smluvní volnost obecně. Zařazení pojištění do dílu 15 Závazky z odvážných smluv považuji taktéž za přínosnou, dále s odkazem na skutečnost, že občanský zákoník neposkytoval definici odvážných smluv, zatímco nový občanský zákoník již tuto definici poskytuje.

Jako významnou změnu bych tedy zejména zmínila včlenění pojištění, popř. pojistné smlouvy a z ní vyplývající zavazující pojistný vztah mezi pojistitelem a pojistníkem, do části čtvrté Nového občanského zákoníku tedy do části věnující se relativním majetkovým právům, neboť jeho zařazení bylo velice žádoucí už jen z toho důvodu, že nový občanský zákoník by měl ve svém obsahu

dle mého názoru pojímat z oblasti soukromého života co nejvíce institutů, které se týkají prakticky každého z nás, mezi takové oblasti zařazují i oblast pojištění a nepochybně znamená, též celkové zpřehlednění institutu pojištění.

Dle mého názoru přispěje tedy tato novela v oblasti pojistného práva k celkovému zlepšení, ale také bych podotkla, že až s odstupem času s odkazem taktéž na praxi bude možné říci, zda se nová právní úprava osvědčila či nikoliv a je třeba její další novelizace.

8. Resumé

The topic of this thesis is the Regulations insurance law in the insurance industry in terms of recodification according The new Civil Code. On 1 January 2014 the novelization of the Civil Code came into force in the Act no. 89/2012 Coll. This act was published on the March 22 2012 in the Collection of Laws. Since this novelization insurance is contained in this Civil Code.

The main objective of this thesis is to give the most comprehensive explanation of the insurance with respect to the recodification of private law. In this thesis the development and the end of an insurance contract is examined. And the various types of insurance are described in the way as they are regulated in the New Civil Code.

The thesis is divided into five chapters. The first chapter is called History of the regulatory insurance law in the insurance industry. It contains the history of insurance in the Czechoslovakia from the 1699 to the 1993. It also contains the history of insurance in The Czech Republic from the 1993 until this time. The second chapter is called Introduction to the Insurance law. This chapter provides the description of the most important concepts of insurance. The third chapter is called Comparison of legislation in insurance premiums rights contained in the Act No.40 / 1964 Coll., The Civil Code and the Law no. 37/2004 Coll., On insurance contract with the adjustment of Law no. 89/2012 Coll . We tried to comprise new and old regulation of the insurance law. The fourth chapter is called the insurance contract after the recodification by the New Civil Code. And the last fifth chapter contains various types of insurance.

In my opinion this amendment will contribute to the overall improvement in the insurance law. The real results can be seen in long run and with considering the law practice. Only then it will be possible to say whether the new legislation proved or not and if some another amendments are needed.

9. Seznam použité literatury

a) Odborná literatura:

BĚLOHLÁVEK, A.J., ČERNÝ, F., JUNGWIRTHOVÁ, M., KLÍMA, P., PROFELDOVÁ, T., ŠROTOVÁ, E. Nový Občanský zákoník. Srovnání dosavadní a nové občanskoprávní úpravy včetně předpisů souvisejících. Vyd. 1. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2012. s. 830. ISBN 978-80-7380-413-8

BOHMAN, L., WAWERKOVÁ, M., Zákon o pojistní smlouvě – komentář, Linde Praha a.s., 2. vyd., 2009, s.335 ISBN 978-80-7201-755-3

DUCHÁČKOVÁ, E. Principy pojištění a pojišťovnictví. Ekopress, s.r.o., 2009. s. 224. ISBN 978-80-86929-51-4

DUCHÁČKOVÁ, E. : Pojištění a pojišťovnictví. Ekopress, s.r.o., 2015, s. 305. ISBN 978 - 80 - 87865 - 25 - 5

GERLOCH, A.: Teorie práva. Aleš Čeněk, s.r.o., 2004, s. 343 ISBN 80-86473-85-6

HRADEC, M., KŘIVOHLÁVEK, V., ZARYBNICKÁ, J., Pojištění a pojišťovnictví. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2005, s.215. ISBN 80-86754-48-0

HULMÁK, M. a kol. Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář. 1. Vydání. Praha: C.H. Beck, 2014, s. 2072. ISBN 978-80-7400-287-8

CHALOUPECKÝ, J., MARVAN, M., Dějiny pojišťovnictví v Československu, 3. díl Dějiny pojišťovnictví v Československu (1945-1992). Vydala Česká pojišťovna a.s., Praha 1997, s. 445

JANDOVÁ, L., ŠLAUF, P., SVEJKOVSKÝ, J. Pojištění v novém občanském zákoníku. Komentář. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014, s. 353. ISBN 978 - 80 - 7400 - 530 - 5

KARFÍKOVÁ, M., PŘIKRYL, V. a kolektiv: Pojišťovací právo. Praha: Leges, 2010, s. 352. ISBN 978-80-8721-45-5

KARFÍKOVÁ, M., PŘIKRYL, V., ČECHOVÁ, J., Základy pojišťovacího práva. Nakladatelství ORAC, s.r.o., 2001, s. 301. ISBN 80-86199-27-4

MARTINOVIČOVÁ, D., Pojišťovnictví, Akademické nakladatelství CERM, s.r.o., 2009, s.143. ISBN 978-80-214-3963-4

NOVOTNÝ, P., KOUKAL, P., ZAHOŘOVÁ, E.: Nový občanský zákoník – náhrada škody. GRADA Publishing, a.s. 2014. s. 144. ISBN 978-80-247-5165-8

PAULDURA, L. a kol. Slovník právních pojmů. Občanský zákoník. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014. s. 232 ISBN 978-80-7478-660-0 (brož.)

SCHELLE, K., HRADEC, M. Historie právní úpravy pojišťovnictví. Eurolex Bohemia a.s. Praha. 2006, s. 122. ISBN 80-86861-52-X

SPIRIT, M., Pojistné právo. Vysoká škola ekonomická v Praze – fakulta mezinárodních vztahů. 2000. s. 276. ISBN 80 - 245 - 0109 - 0

b) Právní předpisy:

zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

zákon č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě

zákon č. 38/2004 Sb., Zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a o změně živnostenského zákona (zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí)

zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví

zákon č. 89/2012 Sb., nový občanský zákoník

c) Internetové zdroje:

<http://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/pojistovnictvi/pravni-ramce> , cit. dne 1. 2. 2016

<http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf> , cit. dne 5. 3. 2016